

Maija Silvonen

**ARKKITEHTUURIN NÄKYMÄTTÖMÄT ARVOT KORJAUSRA-
KENTAMISESSA**

Tapausesimerkkinä Linnanmaan kampus

ARKKITEHTUURIN NÄKYMÄTTÖMÄT ARVOT KORJAUSRA- KENTAMISESSA

Tapausesimerkkinä Linnanmaan kampus

Maija Silvonen
Opinnäytetyö
Kevät 2018
Rakennusarkkitehdin tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Rakennusarkkitehdin tutkinto-ohjelma

Tekijä(t): Maija Silvonen

Opinnäytetyön nimi: Arkkitehtuurin näkymättömät arvot korjausrakentamisessa
– Tapausesimerkkinä Linnanmaan kampus

Työn ohjaaja(t): Anu Montin

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2018

Sivumäärä: 57 + 4 liitettä

Opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella arkkitehtuurin arvottamista korjausrakentamisen yhteydessä. Tarkastelun kohteena oli Linnanmaan kampus, erityisesti sen rakennusvaiheet viisi ja seitsemän, jotka ovat opinnäytetyön tekohelellä laajan peruskorjaussuunnittelun kohteena. Tarkoituksena on etsiä rakennuksen suunnitteluarvoja ja rakentamisajan tyypillisen arkkitehtuurin merkkejä sekä arvioida, millaista säilyttämisarvoa niillä nähdään korjausrakentamissuunnittelun yhteydessä.

Työssä käsiteltiin yleisesti rakennussuojelun periaatteita, esiteltiin tarkastelun kohteena oleva Linnanmaan kampus -rakennus sekä käytiin läpi sen rakentamisen taustalla olevaa korkeakoulujen kehittämislakia ja sen pitkää ja ainutlaatuista suunnitteluprosessia. Lisäksi kuvailtiin kampuksen arkkitehtuuria kokonaisuudessaan ja peilattiin sitä suunnitteluajankohdan arkkitehtuurin ihanteisiin sekä selvitettiin suojelun taso valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi valitun kohteen tapauksessa. Työssä pohdittiin, millaisia eri tyyppisiä arvoja arkkitehtuuriin voidaan yhdistää ja millä tavoin niitä voidaan löytää Linnanmaan kampukselta. Lopuksi tutustuttiin siihen, miten löydettyjä arvoja on tähän mennessä kohdeltu muutoksissa ja miten niitä tulevaisuudessa peruskorjauksissa voidaan ja halutaan säilyttää. Tietoa etsittiin aihetta käsittelevistä julkaisuista, Linnanmaan kampuksen alkuperäisistä suunnitelmista ja muutoshistoriasta sekä peruskorjauksen arkkitehtisuunnittelijoiden ja rakennuttajakonsulttien haastatteluista.

Opinnäytetyössä havaittiin, että Linnanmaan kampuksen mielenkiintoisimpia arvoja on eri rakennusvaiheiden voimakas yhteys suunnitteluajankohdan arkkitehtuuri-ihanteisiin. Tämän huomioiminen korjausrakentamisen yhteydessä on haastavaa, sillä etenkin sisätilojen muutoksen ollessa hyvin kokonaisvaltainen ja tilatarpeiltaan erilainen tulisi myös korjauksen suunnittelun ajankohdan arvojen olla nähtävissä, jotta rakentamisen ajallinen kerrostuma säilyy aitona. Yhteys alkuperäiseen ajankohtaan voi olla symbolinen ja näkyä yleisessä ilmeessä tai alkuperäisissä yksityiskohdissa.

Asiasanat: arkkitehtuuri, arvottaminen, kulttuuriympäristö, korjausrakentaminen, rakennussuojelu, kampukset

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Bachelor's Degree in Engineering, Construction Architect

Author(s): Maija Silvonen

Title of thesis: Considering the Unseen Values of Architecture when Designing Renovation – Case Linnanmaa Campus

Supervisor(s): Anu Montin

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2018

Pages: 57 + 4 appendices

The motivation for this thesis was the curiosity to discover the reasons why some aspects are valued above others in our built environment. The building that was used as an example was Linnanmaa Campus located in Oulu, which was built for Oulu University during more than 30 years at the end of 20th century. The aim of the thesis was to find information about the history of the building and the ideals behind the original plans, and therefore, to examine how those ideals could survive throughout necessary renovations.

Linnanmaa Campus was the first university campus in Finland, that was built after national legislation in 1965, which aimed to develop higher education in the nation. The population growth after Second World War increased the number of students in need of higher education. Therefore, the aim of the legislation was to provide university campuses that could expand continuously. Linnanmaa Campus was built in 11 phases altogether. The first four phases were built with structuralist ideals, with a typified advanced construction system. At the end of the 1970s, it was decided that the northern and the southern parts of the campus should be designed with a different kind of system, so they could be in line with the ideals of their time. The northern part of the building was designed in the 1980s and is of post-modernist style. The campus was listed as nationally significant built cultural environment in 2009 by the Finnish Heritage Agency.

There have been many renovations in the campus throughout the decades, and one of the largest functional changes for the campus in the near future will be the relocation of the main campus of Oulu University of Applied Sciences to the northern parts of Linnanmaa Campus. Large scale renovations are necessary; therefore, this thesis focuses mainly to deal how the discovered unseen values of architecture could be treated in the designing of the renovation, and how vulnerable they are during a change. It was perceived, that one of the most interesting values in the architecture of the campus is the notable connection in the different phases of the building to the times and ideals of their original design, and could be preserved for example by saving original details or general atmosphere.

Keywords: architecture, cultural environment, value judgement, campuses, building preservation

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	3
ABSTRACT	4
SISÄLLYS	5
SANASTO	6
1 JOHDANTO	8
2 RAKENNETUN YMPÄRISTÖN SUOJELEMISEN SYISTÄ	10
3 TAPAUSESIMERKIN KUVAUS: LINNANMAAN KAMPUS	13
3.1 Syntyhistorian taustaa: korkeakoulujen kehittämislaki 1965	15
3.2 Sijainnin taustaa	17
3.3 Rakennuksen arkkitehtuuri	19
3.4 Rakennus suojelun kohteena	26
3.4.1 Rakennusvaiheiden 1-4 suojeluohjelma	28
3.4.2 Museoviranomaisen lausunto liittyen 5- ja 7-vaiheiden korjaus- ja muutostyösuunnitelmaan	30
4 ARKKITEHTUURIN ARVOTTAMISESTA	32
4.1 Käyttöarvo: modulaarisuus	33
4.2 Taloudellinen arvo: elementtirakentaminen	35
4.3 Kulttuurihistoriallinen arvo: pioneerisuus	36
4.4 Esteettinen arvo: arkkitehtonisuus	39
4.5 Sosiaalinen arvo: väylä	40
5 ARVOJEN SÄILYMINEN KORJAUSRAKENTAMISEN YHTEYDESSÄ	42
6 POHDINTA	49
LÄHTEET	52
LIITTEET	
Liite 1 Kuvakollaasi Linnanmaan kampus	
Liite 2 Arvot ja niiden uhka muutoksessa	
Liite 3 Muutoksen kampukset -aikajana	
Liite 4 Haastattelukysymyksiä	

SANASTO

Kulttuuriperintö	Käsitteellä viitataan yleensä niihin ympäristön ominaisuuksiin, jotka johtuvat ihmisten ja paikkojen vuorovaikutuksesta historian saatossa. Prosessi, johon kuuluu erilaisten arvojen luominen ja eteenpäin välittäminen.
Museovirasto	Suomen opetus- ja kulttuuriministeriön alainen asiantuntijavirasto, joka tutkii, säilyttää ja hoitaa suomalaista esineellistä kulttuuriperintöä ja kulttuuriympäristöjä, rakennusperintöä, muinaisjäännöksiä ja kulttuurillisesti merkittävää esineistöä.
Oamk Linnanmaa –hanke	Oulun ammattikorkeakoulun (Oamk) hallituksen 31.10.2016 tekemään päätökseen pohjautuva rakennushanke, jossa Oamkin Kotkantien ja Teuvo Pakkalan kadun kampusten toiminta siirretään Linnanmaalle Oulun yliopistolta vapautuviin tiloihin, joihin kiinteistön omistaja Suomen yliopistokiinteistöt Oy (SYK Oy) tilaa täydellisen peruskorjauksen.
Rakennushallitus	Suomalainen vuosina 1811-1995 toiminut keskusvirasto, jonka tehtävänä oli huolehtia valtion rakennusten ylläpidosta ja suunnitella valtion uudet rakennukset.
RHS	Rakennushistoriallinen selvitys (RHS) on rakennussuojelun ja korjausrakentamisen avuksi laadittava dokumentti rakennuksen tai alueen historiasta, alkuperäisistä ominaisuuksista ja käytön aikaisista muutoksista.

RKY

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY) on Museoviraston laatima inventointi, johon valitut kohteet antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyypeittäin monipuolisen kokonaiskuvan Suomen rakennetun ympäristön historiasta ja kehityksestä. Inventointi on vuodesta 2010 alkaen otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien alueidenkäyttötavoitteiden tar koittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta.

Senaattikiinteistöt

Valtiovarainministeriön alainen liikelaitos, joka tuottaa tilapalveluja ensisijaisesti valti onhallinnon asiakkaille. Perustettiin rakennushallituksen seuraajaksi vuonna 1995 nimellä Valtion kiinteistölaitos, ja muutettiin liikelaitokseksi vuonna 1999. Nykyisen nimensä se sai vuonna 2001.

Strukturalismi

Tieteellinen lähestymistapa, joka korostaa rakenteiden merkitystä kokonaisuuden ymmärtämisessä. Huomio kiinnitetään peruselementteihin, joista kokonaisuus muodostuu. Arkkitehtuurissa se oli tyyllillisenä ihanteena 1960-luvulla ja näkyi muutoksen ja muuntuvuuden ihanteina sekä siinä, että tukirakenteita ja teknisiä järjestelmiä jätettiin näkyville.

1 JOHDANTO

Kysymys, miksi joku arvo nähdään tärkeämmäksi ja arvokkaammaksi rakennetussa ympäristössämme kuin jokin toinen, toimi motivaationa tämän opinnäytetyön aiheen valinnassa. Kysymyksen herätti Oulun yliopiston käyttöön vaiheittain aikavälillä 1971-2004 rakennettu Linnanmaan kampus -rakennus, jonka 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa rakennettuihin postmodernistista tyyliä edustaviin osiin suunnitellaan opinnäytetyön tekoajaksi vuonna 2018 mittavaa peruskorjausta. Tilat suunnitellaan ja toteutetaan Oulun ammattikorkeakoulun (Oamk) käyttöön, ja käyttäjän ja sen myötä tilakonseptin vaihtuessa perusteelliset muutostyöt ovat tarpeellisia (hanke Oamk Linnanmaa).

Museovirasto on luokitellut Linnanmaan kampusrakennuksen valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetun kulttuuriympäristön kohteeksi vuonna 2009. Ihan ensivierailulla rakennuksessa syy tälle valinnalle ei välttämättä avaudu. Yleisen näkemyksen mukaan se on ensitutustumalta hankala hahmotettava, hämmentävä ja osittain esteettisesti epämiellyttäväkin. Vanhempien rakennusvaiheiden arkkitehtuurin tyylipiirteissä on ehkä jo näin 50 vuoden jälkeen jotain yleisesti hyväksyttyä nostalgia-arvoa, mutta 30 vuoden takaiseen postmodernistiseen arkkitehtuuriin ei ole ainakaan vielä samaa uudelleenviehätystä syntynyt.

Tämän taustan herättämien kysymysten vuoksi tuntui tarpeelliselta tehdä katsaus rakennuksen syntymisen historiaan sekä sen suunnittelun taustoihin ja lähtökohtiin ja miettiä, millaisia erilaisia arvoja rakennukseen kytkeytyy. Arvoja pohdittaessa tulee ottaa huomioon myös arvottaminen, eli se, miten arvoihin suhtaudutaan ja mihin tärkeysjärjestykseen ne laitetaan. Korjausrakentamisen yhteydessä onkin mielenkiintoista havaita, minkälaisia arvoja halutaan säilyttää.

Tavoitteena opinnäytetyössä on perehtyä siihen, miksi rakennettua ympäristöä suojellaan ja kenelle suojelun vastuu kuuluu. Lisäksi käydään läpi Linnanmaan kampuksen historiaa ja sen eri rakennusvaiheiden arkkitehtuuria. Tarkoituksena on tunnistaa, millaisia arvoja rakennuksen arkkitehtuuriin kytkeytyy ja pohtia, miten näitä arvoja voi korjausrakentamisen yhteydessä käsitellä.

Historiallista taustaa ja suojelun perusteita kartoitetaan pääasiassa kirjoitetun lähdeaineiston avulla. Rakennuksen historiaan ja nykytilaan tutustutaan tutkimalla kohteen rakennuspiirustuksia ja havainnoimalla sen ominaisuuksia paikan päällä. Työn tekemisen aikana myös haastatellaan Oamk Linnanmaa -hankkeen muutoskorjauksen arkkitehtisuunnittelijoita ja etsitään sellaisia asioita, jotka rakennusperinnön suojelemisen kannalta vaikuttavat korjaussuunnitelmiin. Rakennuksen talotekniikkaan ja rakenteisiin liittyviä kysymyksiä esitetään koko kampuksen eri korjausrakentamishankkeissa mukana olleille rakennuttajakonsulteille.

Päämääränä on siis etsiä joitakin esimerkkejä näkymättömistä, symbolisista tai abstrakteista arkkitehtuurin arvoista, joita korjausrakentamisen suunnittelun yhteydessä tulisi huomioida. Johtopäätöksiä ja vastauksia on vaikea löytää, sillä arvot ovat usein moniulotteisia ja hankalasti mitattavia. Lisäksi mielipiteitä ja asenteita asiaan liittyen on monia, eikä varsinaisia oikeita tai väriä ratkaisuja voida muodostaa.

Usein suojelun kohteina olevista rakennuksista tehdään rakennushistoriallinen selvitys (RHS), joka on tarkoitettu ylläpidon ja korjausrakentamisen tueksi kaikkien sen parissa toimivien osapuolien käyttöön. Sen tarkoituksena on muun muassa avata rakennuksen nykytilaa, muutoksia ja historiaa sekä kertoa sen tarina. Linnamaan kampuksesta ei ole tehty rakennushistoriallista selvitystä, joten lisäksi tavoitteena tälle työlle on yksi RHS:n yleisistä tavoitteista eli herättää kiinnostusta ja arvostusta tarkasteltavaa rakennusta kohtaan.

Työllä ei ole tilaajaa, eikä sitä lähtökohtaisesti tehdä palvelemaan mitään tiettyä käytännön tarkoitusta. Siinä on kuitenkin voitu hyödyntää tekijän Oamk Linnanmaa -hankkeen suunnitteluryhmästä keräämiä lähtötietoja, ja työn tuloksia voidaan tarvittaessa hyödyntää hankkeessa jatkossa.

2 RAKENNETUN YMPÄRISTÖN SUOJELEMISEN SYISTÄ

Ajasta riippumattomasti rakennusperinnöllä tarkoitetaan kaikkia ihmisen tekemiä rakennuksia, alueita ja rakenteita, myös yhdyskuntarakennetta, kuten puistoja ja puutarhoja. Laajennettaessa käsittelemään koko yhdyskuntarakennetta, puistoja ja puutarhoja, kulttuurimaisemia ja muinaisjäännöksiä, puhutaan kulttuuriympäristöstä. Aika lailla näillä sanoin todetaan Suomen rakennustaiteen museon vuonna 2010 julkaisemassa tietopaketissa Rakennusperintö suojelun kohteena.

Rakennusperintö terminä onkin kuvaava, kun puhutaan rakennusten ja kulttuuriympäristöjen suojelemisesta. Sana ”suojaus” yksinään ei vielä kerro sitä, että suojeltujen rakennusten tarkoituksena on kertoa historiasta jälkipolville. Kuitenkin perinnön säilymiseen tarvitaan joskus viranomaisten määrittelemiä suojelupäätöksiä, sillä rakennuksen säilymisen edellytyksinä ovat jatkuva ylläpito ja luontevassa käytössä pysyminen. Varsinaisia suojelupäätöksiä merkittävämpää on kuitenkin yleinen asenne ja tahtotila rakennusten huoltamiseen ja korjaamiseen. (1, s. 3-4.)

Varhaisimmat merkit suojelutoiminnasta Suomessa ovat 1800-luvulta, jolloin on ollut havaittavissa kiinnostuksen heräämistä oman maan vanhaan kulttuuriin. Tuolloin ei kuitenkaan vielä käyttörakennuksiin kohdistettu suojelullista huomiota, vaan keskityttiin muinaisjäännöksiin, kirkkoihin ja linnoihin. (2, s. 4-8.) Toisen maailmansodan aiheuttamat tuhot kuitenkin lisäsivät suojelu- ja korjaustahtoa huomattavasti niin Suomessa kuin kansainvälisestikin, sillä sodassa säilyneet historialliset rakennukset haluttiin suojella muilta uhkatekijöiltä (3, s. 23). 1900-luvun puolivälin jälkeen myös kulttuuriperinteen arvot saivat huomiota osakseen ja suojelutoimia haluttiin ulottaa pelkkien rakennuksien sijasta kokonaisiin rakennettuihin ympäristöihin (4, s. 1-4).

Suomen rakennuskanta on verrattain nuorta, ja nuoren arkkitehtuurin arvoin on ollut vaikeaa suojelullisessa mielessä puuttua. Ikkäiden rakennuksien ja ympäristön suojelemisen perusteleminen on helpompaa, kun perusteet voidaan esittää

numeroin. Hyvin kunnossa pidetty rakennus on toki myös rahallisesti arvokas resurssi, ja kansallisessa mielessä rakennuskanta onkin yhteiskuntamme suurimpia varallisuuksia. (5, s. 3.)

Tänä päivänä useat eri lait suojelevat rakennuksia ja yhteistä perintöä Suomessa. Perustuslain mukaan vastuu kulttuuriperinnön säilymisestä kuuluu jokaiselle (6). Tarkemmin suojelupäätöksiä perustellaan maankäyttö- ja rakennuslaissa (L 5.2.1999/132) ja -asetuksessa (A 10.9.1999/895) sekä laissa rakennusperinnön suojelemisesta (L 4.6.2010/498). Lisäksi muinaismuistolailla (L 1963/295) voidaan suojella kiinteitä muinaismuistoiksi luokiteltavia rakenteita, sekä kirkkolailla (L 26.11.1993/1054) ja lailla ortodoksisesta kirkosta (L 10.11.2006/985) kirkkorakennuksia. (1, s. 5-6.)

Laki rakennusperinnön suojelemisesta määrittelee tavoitteekseen rakennetun kulttuuriympäristön ajallisen ja alueellisen monimuotoisuuden turvaamisen, sen ominaisluonteen ja erityispiirteiden vaalimisen sekä kulttuurisesti kestävän hoidon ja käytön edistämisen (9, 1§). Lailla turvataan ne kohteet, jotka eivät ole asemakaava-alueella tai jotka ovat alueilla, joissa on voimassa rakennuskielto asemakaavan laatimista varten. Maankäyttö- ja rakennuslaki pyrkii säätämään asemakaava-alueilla sijaitsevien rakennuksien suojelusta (9, 2§). Rakennusperinnön säilyttämisen kehittäminen ja ohjaus kuuluvat ympäristöministeriölle ja säilyttämisen edistäminen ja valvonta ELY-keskuksille ja Museovirastolle (9, 4§). (Taulukko 1.)

TAULUKKO 1. Rakennussuojeluun osallistujat (1, s. 5)

Kunnat	Museotoimi	Ympäristöhallinto	Kansalaistoimijat	Omistajat
Kuntaliitto ja kunnat: Kaupunkisuunnittelu- viranomaiset Rakennusvalvontavirastot Rakennusvirastot	Museovirasto (valtio) Maakuntamuseot Paikallismuseot	Ympäristöministeriö Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ent. alueelliset ympäristökeskukset)	Esim. Kotiseutuliitto, Rakennustaiteen seura ja kansainväliset järjestöt kuten DOCOMOMO ja ICOMOS	Kiinteistöjen omistajat
Kaavojen laatiminen, rakennus- ja toimenpideluvut, rakennusvalvonta ym.	Asiantuntijaviranomaisen: lausunnot, inventoinnit, arvioinnit ym.	Suojelu lakiin rakennusperinnön suojelemisesta (ent. rakennussuojelulaki) perustuen. Kaavoitus- ja poikkeuslupa-asiat	Kolmannen sektorin voittoa tavoittelematon toiminta, jonka päämääränä on ympäristötietoisuuden lisääminen	Omistajat mm. huolehtivat omaisuutensa kunnossapidosta ja voivat tehdä kirjallisen rakennussuojeluesityksen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle

Kulttuuriympäristön käsite puolestaan tarkoittaa sellaista ympäristöä, jossa on havaittavissa ihmisen aiheuttamaa kerrostumaa menneisyyden tapahtumissa. Ne ovat paikkoja, joista välittyvän historian avulla voidaan ymmärtää nykyhetkeä ja hahmottaa tulevaisuutta. Kaikki nämä ympäristöt eivät ole koko ajan yleisessä kansan suosiossa ja saattavat aiheuttaa ihmisissä jopa negatiivisia reaktioita tiettyinä aikakausina. (13; 14.)

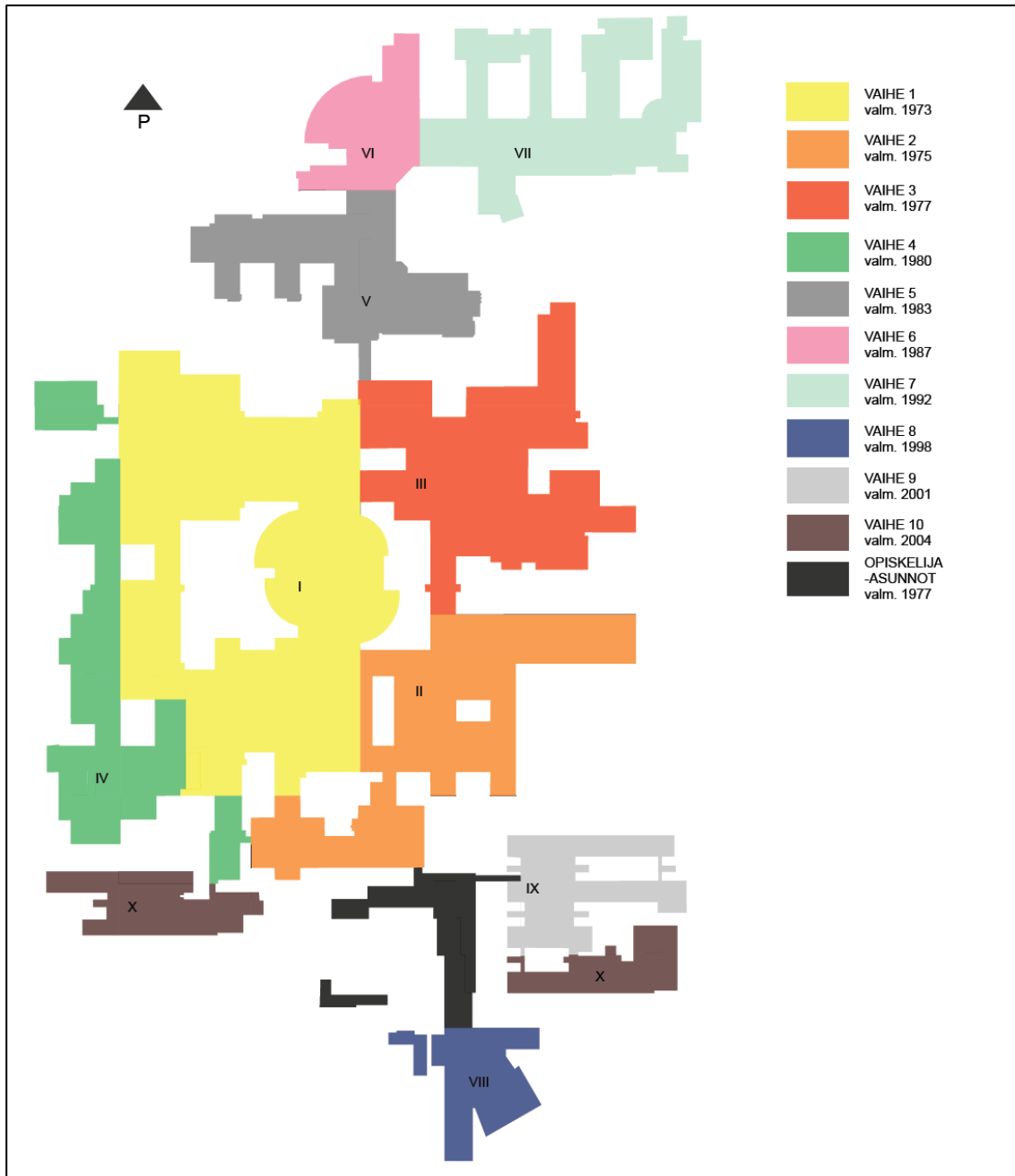
Yksittäisen rakennuksen tarina on mahdollista saada kuuluvaksi tutkimalla sen historiaa ja taustaa sekä inventoimalla ja dokumentoimalla siihen liittyvät tapahtumat. Kaikkien rakennuksen parissa tekemisissä oleville on yleensä hyödyllistä tietää, millainen se on ja miksi se on sellainen. Tämän vuoksi usein jollakin tapaa arvokkaista tai suojeltavaksi haluttavista rakennuksista teetetään rakennushistoriallinen selvitys, jossa selvitetään kuvien, tekstien, taulukoiden ja kaavioiden avulla rakennuksen historiaa, muutosvaiheita ja nykytilaa. RHS:n tekijänä on yleensä arkkitehti, konservaattori tai taidehistorioitsija. Ensimmäisiä selvityksiä on Suomessa tehty jo 1940-luvulla, mutta varsinaisesti korjausrakentamisen avuksi niitä on tehty 1980- ja 1990-luvuilta lähtien. (15.)

3 TAPAUSESIMERKIN KUVAUS: LINNANMAAN KAMPUS

Linnanmaan kampus on Oulun yliopiston käyttöön suunniteltu ja toteutettu rakennuskokonaisuus. Se on ensimmäinen vuonna 1965 laaditun korkeakoulujen kehittämislain myötä syntynyt kohde ja näin ollen aikansa eräänlainen pioneeri-hanke useammallakin eri tasolla. Kyseinen laki vaikutti sen jälkeen rakennettuihin yliopistorakennuksiin etenkin niiden tilantarpeiden ja sijaintien osilta. (16, s. 45.)

Kampuskokonaisuuden 188 600 m² on rakennettu 11 eri rakennusvaiheessa yli kolmenkymmenen vuoden aikana (kuva 1) Kaikki rakennusvaiheet on suunnitellut arkkitehtitoimisto Kari Virta (myöhemmin Virta-Palaste-Leinonen Arkkitehdit Oy). Rakentaminen alkoi vuonna 1971, ja viimeisin vaihe valmistui vuonna 2004. Alkuperäisen suunnitelman mukaan kahdeksasta vaiheesta koostuvan 180 000 m² kokonaisuuden oli tarkoitus olla valmis vuonna 1981, joten rakentamisaikataulu myöhästyi yli kahdellakymmenellä vuodella. (16, s. 45; 17, s.11.)

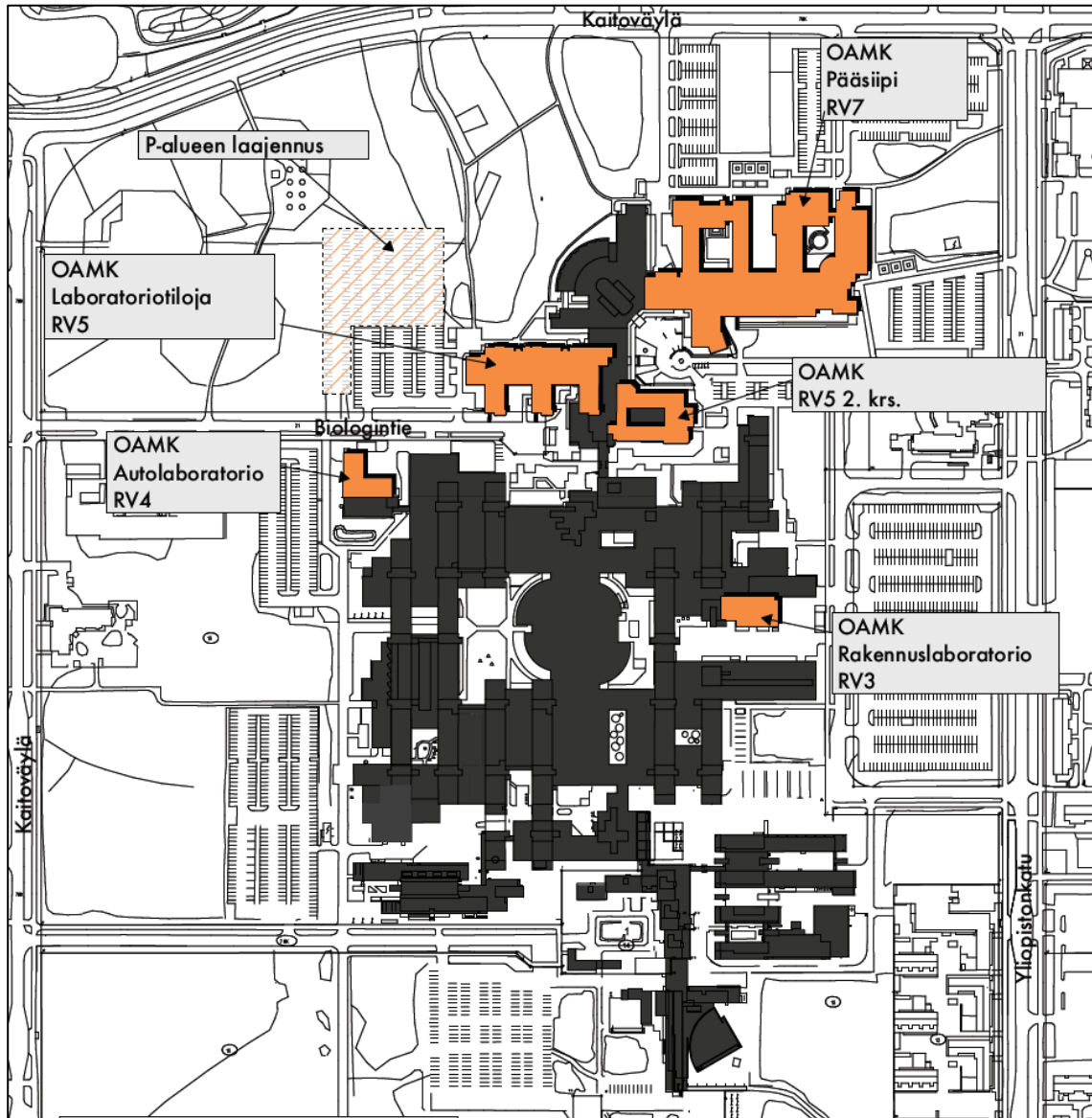
Linnanmaan kampusen kiinteistön omistaa Suomen yliopistokiinteistöt Oy, joka perustettiin vuoden 2009 yliopistolain voimaantulon jälkeen. Aiemmin Senaatti-kiinteistöjen omistajahallinnassa olleet valtion yliopistojen kiinteistöt luovutettiin tuolloin kolmeen erilliseen kiinteistöyhtiöön. Suomen yliopistokiinteistöt Oy perustettiin pääkaupunkiseudun ulkopuolisten yliopistojen kiinteistöjen omistajaksi ja alueiden kehittäjäksi. SYK Oy:n omistaa Suomen valtio sekä kymmenen pääkaupunkiseudun ulkopuolista yliopistoa. (18; 16, s. 5.)

KUVA 1. Linnanmaan kampuksen alkuperäiset rakennusvaiheet

Kampuksen kehittäminen on edelleen vilkasta ja kokonaisvaltaista. Vuosikymmenten aikana rakennukseen on toteutettu useita peruskorjauksia, joihin on sisältynyt sekä muutos- että ylläpito-hankkeita. Suurimpiin lähivuosien muutoksiin kuuluu se, että Oulun ammattikorkeakoulu muuttaa peruskorjattaviin tiloihin kampuksen pohjoispäähän (kuva 2). Hankkeen tavoitteena on toteuttaa toiminnallisesti monikäyttöiset, nykyaikaiset ja tehokkaat tilat oppimiseen ja työskentelyyn,

jotka ovat teknisesti terveelliset ja energiatehokkaat. Lisäksi hankkeen toivotaan tukevan ammattikorkeakoulun ja yliopiston välistä tilankäytön ja toiminnan yhteistyötä. (19, s. 5-6; 18.)

KUVA 2. Oamkin sijoittuminen kampukselle hankesuunnitelman mukaan (19, liite 1, s. 1)

3.1 Syntyhistorian taustaa: korkeakoulujen kehittämlaki 1965

Linnanmaan kampuksen syntymisen suurin yksittäinen vaikuttava tekijä on vuonna 1965 laadittu korkeakoulujen kehittämlaki. Merkittävä väestön kasvu

toisen maailmansodan jälkeen aiheutti Suomessa suuren kasvavan koulutuspaikkatarpeen. Valtion johto näki, että yhteiskunnan muutosvoiman olennaisena osana on tieto, joka on myös edellytys hyvinvointivaltion muodostumiselle sodasta toipumisen jälkeen. Tämän tiedostamisen johdosta sekä taloudellisen kasvun ansiosta saatiin paremmat mahdollisuudet kehittää ja laajentaa korkeamman asteen koulutusta. (16, s. 10-12; 20.)

Koska Suomen silloinen koulutuksen tila nähtiin huonona verrattuna Iso-Britannian ja Ruotsin vastaaviin, presidentti Kekkonen tammikuussa 1965 koolle kutsuma työryhmä laati kolmessa kuukaudessa lausunnon tieteen ja ylimmän opetuksen kehittämisestä. Vertailuvaltioiden vauhdissa pysymisen takaamiseksi koulutuksen kasvua oli nopeutettava. (16, s. 11.)

Työryhmän tavoitteena oli ehdottaa sellaisia toimenpiteitä, joiden toteuttaminen mahdollistaisi maassa suoritettavan tieteellisen tutkimuksen säilymisen sekä yliopistoissa ja korkeakouluissa annettavan opetuksen pysymisen kansainvälisen kehityksen tasalla. Työn tuloksena annetussa ehdotuksessa opiskelijapaikka asetettiin uudeksi mitta- ja resurssiyksiköksi. Tämä tarkoitti sitä, että opiskelijamäärän kasvaessa myös opettajien ja muun henkilökunnan määrä lisääntyi sekä korkeakoulujen tilantarve kasvoi. Yhtä opiskelijapaikkaa kohden tilantarpeeksi määritettiin viidestä 25:een neliometriä, koulutusalaista riippuen. Tilatavoitteet olivat keskimääräisiä, eikä niitä ollut välttämättä tarkoitettu toteutettavaksi jokaisen korkeakoulun kohdalla. (16, s. 11-12.)

Hallitus antoi eduskunnalle lakiehdotuksen marraskuussa 1965, jossa korostettiin tiedon tason kohottamista yhteiskunnan kehittymisen edellytyksenä. Samaan aikaan annettiin ensimmäiset esitykset myös aluepolitiikasta, joten korkeakoulu- ja aluepolitiikka nivoutuivat tiukasti toisiinsa. Oulunkin tapauksessa alueellinen kehittämispolitiikka oli loppujen lopuksi isossa roolissa paitsi sen perustamisessa, myös yliopiston sijaintia valittaessa. (16, s. 12.)

Kehittämislaki oli ensimmäinen laki, joka mahdollisti pitkäkestoisen suunnittelun lain puitteissa. Aiempiin kaavoituksiin kuului yksityiskohtaisempien kustannuslas-

kelmien teko ja muiden voimavarojen tarkastelu, mutta uudessa laissa tuli mahdolliseksi myös kaavallinen suunnittelu, kun tarkkoja ennusteita rakentamisen seurauksista ei tarvinnut kaavoittamisvaiheessa tehdä. (16, s. 12.)

Laki oli voimassa vuoteen 1986 asti, jolloin koulutuspolitiikassa siirryttiin enemmän tulosperustaiseen valtionohjaukseen (21).

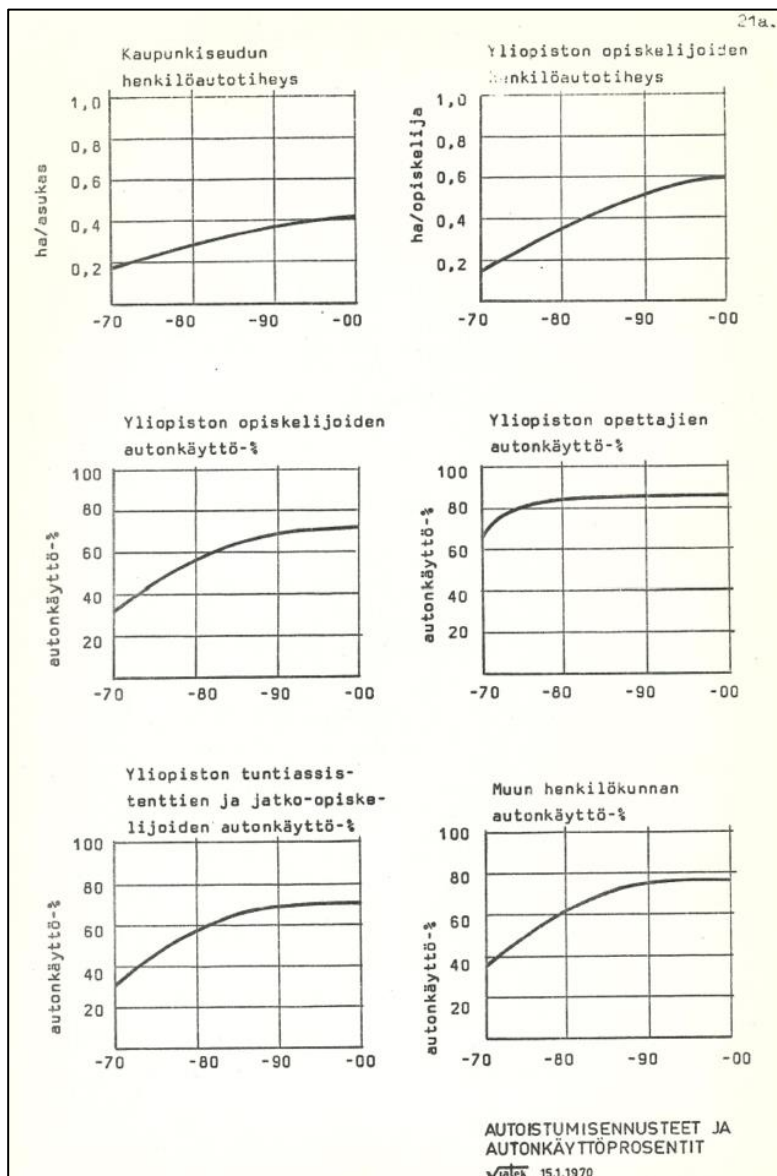
3.2 Sijainnin taustaa

Oulun yliopisto perustettiin vuonna 1958. Ennen perustamista 1950-luvun puolivälissä yliopiston sijoittamista suunniteltiin Hupisaarten alueelle lähelle kaupungin keskustaa. Tuolloin kaavailtiin tulevan yliopiston opiskelijamäärän olevan noin tuhat opiskelijaa, ja Oulun kaupunki teetti Alvar Aallolla luonnoksen Hupisaarten alueen käyttösuunnitelmasta yliopiston rakentamista ajatellen. Kuitenkin ennen suunnitelmien toteuttamista uuden korkeakoulujen kehittämislain myötä kävi ilmi, että yliopisto tulisi kasvamaan paljon suuremmaksi kuin kyseiselle alueelle mahduttisi rakentamaan. (22, s. 1.)

Vaikka seuraavaksi yliopistolle varattiin tilaa myös Kontinkankaan alueelta, eivät nämä alueet yhdistettynäkään riittäneet yliopiston toimintojen ja opiskelijoiden sijoittamiseen. Vuonna 1965 Opetusministeriön perustama toimikunta tutki aluetarvetta tarkemmin ja päätyi suosittelemaan Kontinkangasta yliopistollisen keskussairaalan ja lääketieteellisen tiedekunnan sijoituspaikaksi sekä Kuivasjärven eteläpuolella sijaitsevaa aluetta muun yliopiston sijainniksi. Kyseinen toimikunta otti päämääräkseen uutta korkeakoululakia valmistelleen työryhmän pyrkimyksen sijoittaa kaikki yliopiston laitokset ja toiminnot samalle alueelle (lukuun ottamatta Oulun tapauksessa lääketieteellistä tiedekuntaa), joten tämä edellytti suuren yhtenäisen alueen löytämistä. (22, s. 1-3.)

Linnanmaan alue sijaitsee noin 4-5 kilometrin päässä Oulun keskustasta, ja sen katsottiin olevan tarpeeksi kaukana keskustasta pystyäkseen muodostamaan elinvoimaisen aluekeskuksen. Oulun yleiskaavan pohjana yliopiston suunnittelun ajankohtana olleen kaupunkimallin mukaan kaupungilla tulisi olemaan kaksi aluekeskusta, etelässä ja pohjoisessa kussakin yksi. Pohjoinen aluekeskus sijaitsi tuon ajatuksen mukaan Linnanmaan vieressä Kaijonharjun alueella. (22, s. 1-3.)

Yliopiston tontin alue oli ennen yliopiston rakentamista kokonaisuudessaan rakentamatonta kangasmaata. Maankäytön suunnittelu käsitti muun muassa liikenteellisen selvityksen, jossa ennakoitiin alueen väestönkasvua sekä autonkäytön lisääntymistä ja pysäköintitarvetta vuoteen 2000 saakka (kuva 3). (22.) Arvio vuoden 2000 parkkipaikkatarpeesta 1970-luvun alussa oli 5 200 kappaletta. Paikkoja toteutettiin vuoteen 2017 mennessä noin 1 600, ja vuosituhannen alussa kamppuksella kärsittiinkin alati pahenevasta parkkipaikkapulasta (23; 22).

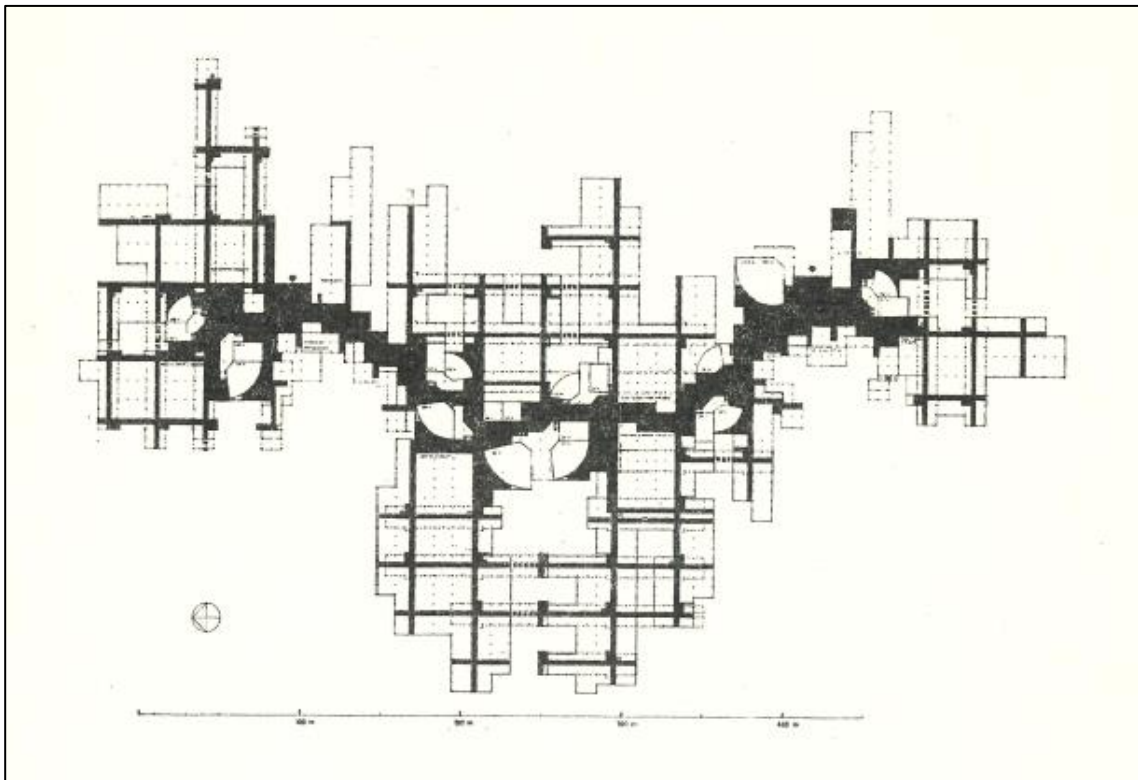

KUVA 3. Autoistumisennusteita vuodelta 1970 (22, s. 21a)

3.3 Rakennuksen arkkitehtuuri

Oulun yliopiston Linnanmaan alueen suunnittelu ratkaistiin valtion järjestämällä pohjoismaisella arkkitehtikilpailulla. Vuonna 1968 ratkenneen kilpailun voitti helsinkiläisen Kari Virran arkkitehtitoimiston ehdotus, jonka mukaan Linnanmaan kampuksen neljä ensimmäistä rakennusvaihetta toteutettiin 1970-luvun aikana. (24.)

Voittoisa kilpailuehdotus perustui yleispätevään ja muuntojoustavaan rakennusjärjestelmään (kuva 4), jossa koko yliopistoalue suunniteltaisiin käyttäen samaa rakennustyyppiä. Kuitenkin eri tiedekuntien, osastojen ja rakennusosien massoitelun haluttiin säilyvän vapaana, joten rakennustyyppi kehiteltiin ennen ensimmäisen rakennusvaiheen suunnittelun aloittamista. (22, s. 5-6.)

KUVA 4. Kilpailuehdotuksen perusratkaisu (22, s. 8)

Suunnitteluratkaisu

Suunnittelu oli esisuunnittelusta johtuen kokonaisvaltaista ja käsitti osa-alueet maankäytön suunnittelusta ja asemakaavoituksesta aina detaljointiin ja kaluste-suunnitteluun saakka. Suunnittelun laajuudesta johtuen koko suunnittelutapah-tuma ratkaistiin uudelleen. Perinteisen piirustusmenettelyn (edetään luonnok-sista pääpiirustuksien kautta työpiirustuksiin) sijasta hyödynnettiin esisuunnitte-lua ja tyyppisuunnittelua. Tämä tarkoitti sitä, että esisuunnitteluvaiheessa määri-teltiin rakennustyyppin lisäksi sekä huone- että kalustotyyppit. (17, s. 6-7.)

Rakennuksen suunnitteluratkaisu on avoin ja sen tarkoituksena oli vastata no-pean kehityksen vaatimuksiin. Monikäyttöisyyden ja muuntojoustavuuden lisäksi avoimuus näkyi siinä, että rakennuskokonaisuus toteutettiin vaiheittain, jolloin eri rakennusvaiheiden suunnittelussa säilyi riittävä itsenäisyys vastata muuttuneisiin tarpeisiin ja olosuhteisiin. (17, s. 15.)

Sisäinen liikenne

Sisätiloja kampuksella sitoo yhteen jalankulkuväylä ja sisäliikenneverkosto, jonka suunnittelemisen perusteena oli Pohjois-Suomen talven kylmä ilmasto. Pääväylä kulkee tontin eteläpuolella sijaitsevasta päärakennuksesta vanhimpien rakennus-vaiheiden läpi kohti pohjoista ja kääntyy kuudentena vaiheena rakennetun pää-kirjaston kohdalla 90 astetta itään päin. Pääväylältä kohtisuorasti kääntyvät osas-tojen pääkäytävät, ja niistä kääntyvät sekundääriset käytävät kulkevat taas pää-väylän suuntaan. Tästä rakenteesta muodostuu verkkomainen käytävarakenne, joka näkyy etenkin alkuperäisen suunnitteluratkaisun mukaisissa rakennusvai-heissa kampuksen keskiosassa. Tiedekunnille ei suunniteltu tarkkoja rajoja, vaan tilat suunniteltiin alkuperäisessä suunnitelmassa kiinteäksi kokonaisuudeksi. (17, s. 5-30; 25.)

Alkuperäisen suunnitelman mukaan toteutuneet vaiheet

Alkuperäisen rakennustyyppisuunnitelmaan mukaan toteutetut neljä ensim-mäistä vaihetta ovat julkisivuiltaan harjattua betonielementtiä, jolle vastapainoa

antavat kirkkaan punaiset, keltaiset, siniset, vihreät ja oranssit polttomaalatut alumiiniset ikkunapuitteet ja porraskäytävien profiilipeltipinnat (kuva 5).

KUVA 5. Kampuksen länsiosan sisäpihan puoleista julkisivua

Alkuperäisessä suunnittelussa toteutettiin strukturalismin ihanteita, jotka korostivat rakennusten ajallista kestävyyttä sekä muuntojoustavuutta. Ihanteiden mukaisesti pyrkimyksenä oli, että kokonaisuus säilyttäisi tunnistettavuutensa, vaikka sen osia muutettaisiin. (26, s. 3.) Arkkitehtuuri on 1960-luvun suunnittelulle tyypillisen järkipäistä ja rakenteita korostavaa, ja havaittavissa on myös ajankohdalle tyypillinen demokraattinen ajatus siitä, että minkään tiedekunnan tila rakennuksessa ei erottuisi eri arvoisena muista (27, s. 18).

Opastejärjestelmän rooli rakennuksessa on paitsi informatiivinen, myös visuaalinen. Ajalle tunnusomainen supergrafiikan käyttö ja rakennukselle tunnusomaiset värit ja muodot antavat oman leimansa sisätilojen ilmeelle. (26, s. 6.)

Pohjoisen pään rakennusvaiheet

Viidennettä rakennusvaihetta suunniteltaessa oli rakentamisen tahti jo hidastunut, ja oli selvää, että kokonaisuuden valmistuminen viivästyy alkuperäisestä aikataulusta. Ensimmäisten rakennusvaiheiden oltua jo tovin käytössä oli käynyt

ilmi, että osastojen toisiinsa sulautuminen rakennusmassassa ei ollutkaan toiminnan kannalta toivotun laiseksi koettua. Siksi kampuksen pohjoinen ja eteläinen pääty päätettiin suunnitella toisin. Tavoitteena oli lisätä osastojen omaleimaisuutta ja sitä kautta rakennuksessa orientoitumisen helppoutta. (28, s. 37.)

1980-luvun huomattaviin suunnitteluihanteisiin kuului yleisestikin paikan hengen ja paikallistunteen korostaminen eikä yleispätevyyteen pyritty enää yhtä tarmokkaasti. Omaleimaisuutta rakennuksiin pyrittiin luomaan erilaisilla historiasta tuuilla teemoilla, joita valjastettiin uuteen muottiin. (29, s. 66-73.)

Laatikkomainen betoniarkkitehtuuri koki jo 1970-luvulla suosionlaskua ja sitä kritisoitiin tylsäksi. Betonipintoja ryhdyttiin tuolloin elävöittämään eri tavoin. Kehityksen voi havaita myös 1970- ja 1980-lukujen taitteessa suunnitellun viidennen rakennusvaiheen arkkitehtuurissa (kuva 6). (27, s. 70.) Viides rakennusvaihe edustaa eräänlaista välivaihearkkitehtuuria; uudet suunnitteluihanteet ja paikan korostaminen ovat jo nähtävillä, mutta toisaalta myös teemoja aiemmilta rakennusvaiheilta on säilytetty (30).

KUVA 6. Viidennen rakennusvaiheen rakentamista vuonna 1983 (31, kuva 15/29)

Julkisivut väylän länsipuoleisessa osassa toteutettiin aiempaa harjattua betonia ronskimmilla pystyuritetuilla lohkotuilla betonielementeillä (kuva 7) ja itäpuolella betonipinta peitettiin keraamisilla laatoilla. Tehosteina toimivien peltipintojen värien sävyt muuttuivat murretuiksi ja pastellisiksi. Ikkunapuitteissa ja peltipinnoissa käytettiin vaaleansinisiä ja vaaleanpunertavia sävyjä, sisätiloissa tiilenpunaista, metsänvihreää ja siniharmaata. Toisaalta mukana oli vielä myös aiemmilta rakennusvaiheilta tuttu kirkkaan keltainen, jota käytettiin ovissa ja porraskäytävien ikkunanpuitteissa.

KUVA 7. Viidennen rakennusvaiheen lännen puoleista julkisivua vuonna 2018

Viidennen vaiheen itäpuoli (joka toimi vuoteen 2018 saakka eläinmuseona), kuudentena rakennusvaiheena toteutettu pääkirjasto sekä kampuksen seitsemäntenä vaiheena rakennettu siipi kääriytyvät kampuksen pohjoisen pään ehkä tunnetuimman ulkotilan, pallopihanakin tunnetun aukion ympärille (kuva 8). Nämä osat voidaan ajatella lähes yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, vaikka eroavaisuusiakin vaiheiden arkkitehtuurissa on.

KUVA 8. Pallopihan ympäristöä kesällä 2017

Pallopihaa ympäröivien rakennusten julkisivujen vaaleat keraamiset laatat peittävät elementtien rajat 1980-luvun tyyli-ihanteiden mukaisesti. Postmodernistiset piirteet näkyvät myös aiempaa runsaimmissa muodoissa ja osittain monumentaalisissa aiheissa. Vaikka itse rakennusrunko on samankaltaista moduulijärjestelmää kuin aiemmat rakennusosat, mittasuhteiltaan vastaavanlainen ja mukailee osin myös sen verkkomaista käytäväjärjestelmää, on muotoja löydetty kaari-ikkunoista ja pyramidikatoksista. (27. s. 126.)

Kuudennen ja seitsemännen rakennusvaiheiden piristävät väriaiheet ovat heleitä ja pastellisia, osin imeliäkin. Värejä on käytetty vanhempia rakennusvaiheita huomattavasti niukemmin. Väylän ympäristön pilarit ovat muodoiltaan viidennessä ja kuudennessa vaiheessa kuusikulmaisia ja seitsemännessä pyöreitä.

Kuudes rakennusvaihe, eli vuonna 1987 valmistunut yliopiston pääkirjasto, on pohjoisen pään sisäänkäyntiaukion kulmassa, jossa rakennusmassa kääntyy 90 astetta itään. Sen huomiota kiinnittävin tila on neljä kerrosta korkea porrashalli. (24.)

Sisätiloiltaan seitsemäs rakennusvaihe on selkeäilmeinen ja väritykseltään vaalea, ovien siniharmaita ja mintunvihreitä väriaiheita lukuun ottamatta. Portaikkoja on erilaisia; väylän yhteydessä on avoportaita sekä tyylitellympiä suljettuja porrashuoneita (liite 1/4), ja yksityisemmässä käytössä olevat porraskäytävät rakennuksen pohjoissivulla muistuttavat teräsverkkokaiteineen hieman aiempien rakennusvaiheiden monotonisia portaikkoja.

Eteläisen pään rakennusvaiheet

Yliopiston päärakennus valmistui vuonna 1998 ja oli kampuksen kahdeksas rakennusvaihe. Se valittiin Valtion kiinteistölaitoksen vuoden rakennushankkeeksi, vakuuttaessaan valitsijaraadin selkeällä ja huolitellulla julkisivullaan (kuva 9). Päärakennukseen suunniteltiin tilat yliopiston hallinnolle sekä juhla- ja kongressitilaisuuksille. Päärakennuksessa on kaksi viisikerroksista toimistosiipeä, sekä viuhkamainen juhlasali. Ilme päärakennuksessa on arvokas. Pintamateriaalit ovat sisääntuloaulassa harmaata kiveä, jonka kontrastina on tumman turkoosit väriaiheet. (32.)

KUVA 9. Päärakennuksen arkkitehtuuria

Tietotalot 1 ja 2 valmistuivat kampuksen eteläpäähän 2000-luvun alkupuolella. Ne ovat erillisiä rakennuksia, mutta yhdistyvät käytävillä muuhun kampukseen (kuva 10). Rakennukset pyrkivät ilmeellään viestimään korkean teknologian osaamista, ja myös energiataloudellisuus oli yksi suunnittelun lähtökodista (33). Tietotaloissa keskeisellä paikalla on korkea aula, joka yhdistää erilliset siivet tilallisesti yhteen. Värimaailma rakennuksissa on tumma. Uutena materiaalina eteläpäässä on käytetty kumimattopäällystettä, jota on sekä lattiamatossa että porraskelmissä.

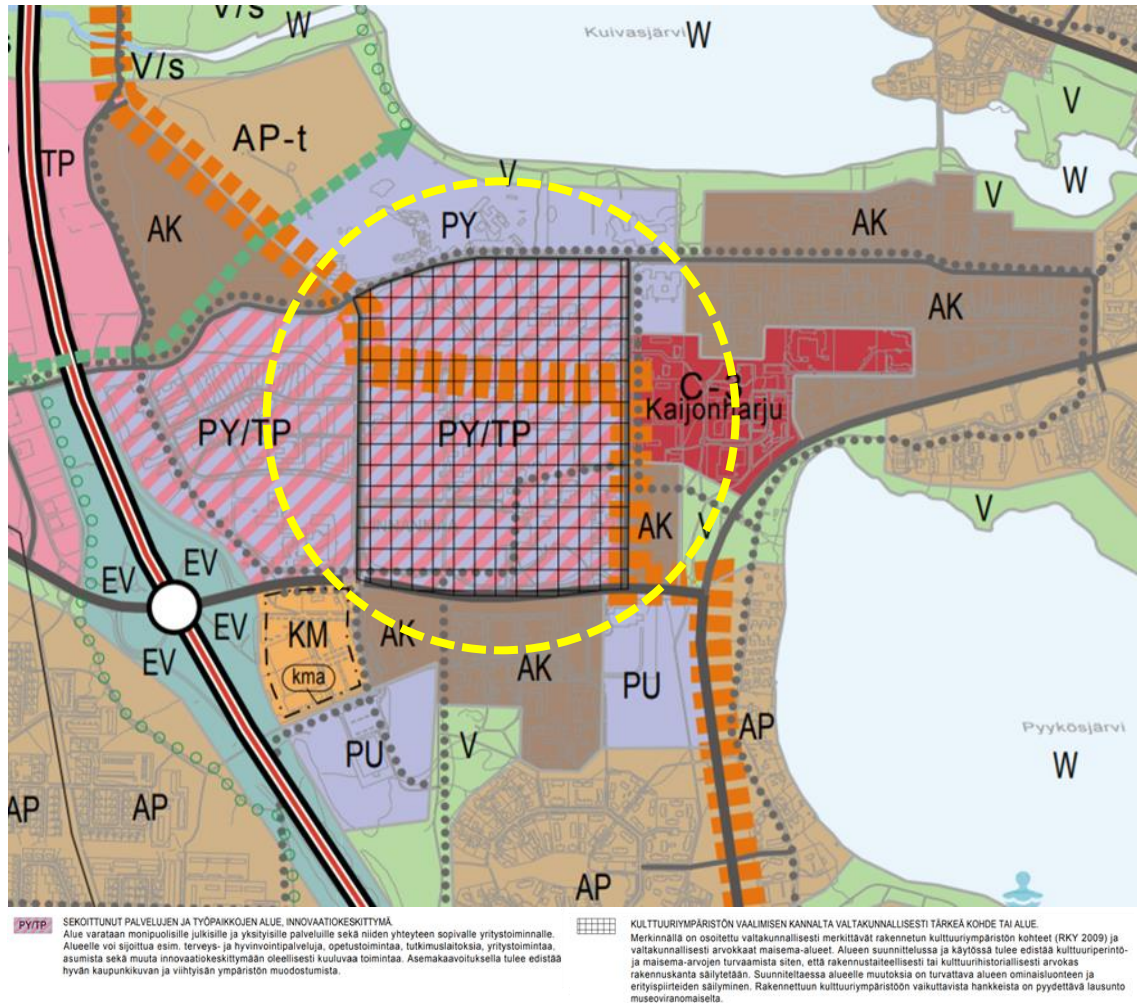
KUVA 10. Tietotalo 1

3.4 Rakennus suojelun kohteena

Museovirasto on inventoinnissaan luokitellut Linnanmaan kampuksen vuonna 2009 merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristön kohteisiin (RKY 2009). Valitut kohteet antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyypeittäin monipuolisen kokonaiskuvan Suomen rakennetun ympäristön historiasta ja kehityksestä. Valtioneuvoksen päätöksellä inventointi otettiin osaksi maankäyttö- ja rakennuslakia 22.11.2009. (34.)

Uuden Oulun yleiskaavassa tämä on huomioitu ruuturasterisella kaavamerkinällä (kuva 11), jonka selitteessä todetaan, että alueen suunnittelussa ja käytössä tulee edistää kulttuuriperintö- ja maisema-arvojen turvaamista siten, että

rakennustaiteellisesti tai kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennuskanta säilytetään. Lisäksi alueelle suunniteltavien muutoksien tulee säilyttää alueen ominaisluonne ja erityispiirteet. Rakennettuun kulttuuriympäristöön vaikuttavista hankkeista on pyydettävä lausunto museoviranomaiselta. Toisaalta kaavassa todetaan alueen olevan myös innovaatiokeskittymä. (35.)

KUVA 11. Ote Uuden Oulun yleiskaavasta 2016 (35)

Kiinteistön omistajan Suomen yliopistokiinteistöt Oy:n tavoitteisiin kuuluu kampusalueen kehittäminen elinvoimaiseksi sekä tekniikaltaan ja tilajärjestelyiltään vanhentuneiden rakennusosien muokkaaminen nykyistä käyttötarkoitusta vastaavaksi. Rakennuskannan muutokset nähdään osaksi tulevaa kulttuurihistoriaa, eikä suojelun tason toivota pysäyttävän kehitystä. (36, s. 165.)

Tämä lausunto on yhteneväinen RKY 2009 -inventoinnin kanssa, sillä ympäristöministeriön kaavoituksen ja lupamenettelyn tueksi laatimassa muistiossa todetaan valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen edustavan Suomen kehitysvaiheita ja olevan historian kuvastajia. Niiden kohdalla suojelussa on kyse sekä perinteen säilyttämisestä, että alueiden kehittämisestä niiden ominaisluonnetta ja erityispiirteitä vahvistavalla ja niihin sopeutuvalla tavalla. Muistiossa todetaan olevan tärkeää, ettei näillä alueilla tapahdu muutoksia tai rakentamista, joka on olennaisesti ristiriidassa niiden kulttuuriympäristöarvojen kanssa. (37.)

Oulun kaupunki toteaaakin, että RKY 2009 perustuu valtioneuvoston päätökseen, ja että kaavamerkintä yleiskaavassa koskee arvokkaiden osien säilyttämistä yleisellä tasolla. Se edellyttää muutoksia tehdessä lausuntoa museoviranomaiselta, joka ratkaisee säilyttämisen ja suojelun asteen. (36, s. 165.)

Kansainvälisen modernin arkkitehtuurin suojeluun ja dokumentointiin erikoistuneen Docomomo Internationalin asiantuntijaorganisaatio Docomomo Finland ry lisäsi Modernismin merkkiteoksia Suomen arkkitehtuurissa -luettelonsa Linnanmaan kampuksen vuonna 2017 (nimellä Oulun yliopisto). Oulun yliopisto ensimmäisenä korkeakoulujen kehittämislain jälkeen rakennetuista uusista yliopistoista oli osaltaan muodostamassa Suomen hyvinvointivaltion syntymistä, ja sen suunnittelu kyseenalaisti arkkitehtuurin ja kaupunkisuunnittelun suhdetta sekä arkkitehdin roolin suunnitteluprosessissa. (38.)

3.4.1 Rakennusvaiheiden 1-4 suojeluohjelma

2000-luvun alussa Linnanmaan kampuksen uusimpien osien, Tietotalojen läheisyydessä valmistumistaan kampuksen vanhimmissa osissa tehtiin useita peruskorjauksia ja tilajärjestelyjä. Tämän takia kiinteistön tuolloinen omistaja Senaattikiinteistöt näki tarpeelliseksi teettää korjausrakentamisen ohjeeksi suojeluohjelman, jotta turvattaisiin alkuperäisen suunnittelun mukaisesti toteutettujen 1-4 –rakennusvaiheiden erikoislaatuisuus. (39.)

Suojeluohjelman tärkeimpänä tavoitteena on turvata keskusväylän, verkkomaisen käytävärakenteen ja toimintojen sijoitusperiaate (julkisimmat tilat väylän yhteydessä ja yksityisyyttä vaativat tilat kauimpana siitä). Lisäksi ovi- ja ikkuna-aukoksien, lasiseinien, opastejärjestelmien ja materiaalivalintojen välisten suhteiden toivotaan säilyvän. (26.)

Väylän yleisilmeen kannalta olennaisia ovat selkeät väripinnat, materiaalit ja muodot sekä suurimittakaavaisuus. Valaistuksena suojeluohjelmassa toivotaan valojuomamaisesti asennettujen loisteputkivalaisimien säilymistä. Opastejärjestelmään kuuluu keltamustia kylttejä, piktogrammeja ja ympyrän muotoisella lasiaukolla varustettuja ovia ja tietyillä väreillä maalattuja seiniä (kuva 12). (26, s. 11-12.)

KUVA 12. Suojeluohjelman opastejärjestelmän kuvausta (26, s. 25)

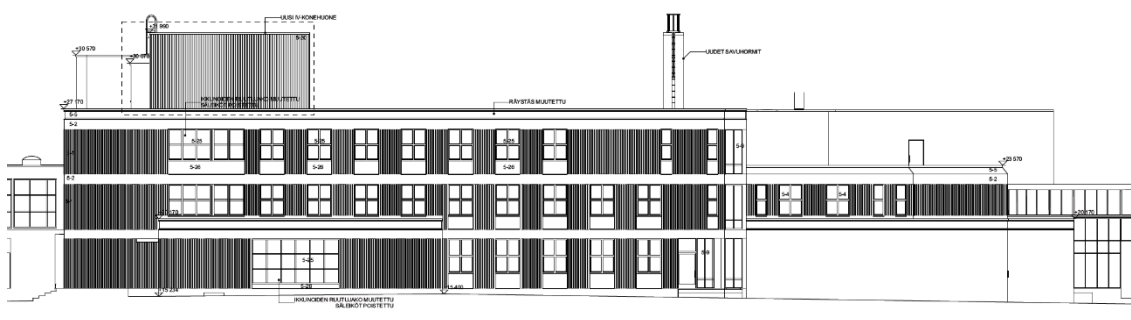
Suojeluohjelman noudattaminen korjaus- ja muutoshankkeissa perustuu vapaaehtoisuuteen. Se keskittyy lähinnä sisätiloihin ja sitä noudatetaan edelleen tiettyiltä osiltaan alueella tehtävissä suuremmissa muutoksissa, aiheutuvista lisäkustannuksista huolimatta (40).

Alkuperäisen suunnittelun ideologiana olleesta muuntojoustavuudesta johtuen suojelun tasoa on ollut haastavaa määritellä. Miltä suojellaan muutosta sujuvasti hallitsemaan suunniteltua rakennusta tai sen osia, kun suunnittelun keskeisenä tavoitteena on ollut vastata ajan kuluessa muuttuviin käyttötarpeisiin? (16, s. 47.)

3.4.2 Museoviranomaisen lausunto liittyen 5- ja 7-vaiheiden korjaus- ja muutostyösuunnitelmaan

RKY 2009-kohteen muutokseen rakennusluvan saamiseen edellytetään lausuntoa museoviranomaiselta. Oamk Linnanmaa -hankkeen yhteydessä tehtävät rakennuksen ulkokuoreen kohdistuvat muutokset ovat vähäisiä. Kyseessä on lähinnä ikkunoiden uusiminen energiatehokkuuden parantamiseksi sekä ilmanvaihdon uusimisesta johtuvat IV-konehuoneiden laajennukset. Toiminnallisesti rakennus säilyy alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan korkeakouluna. (41.)

Museoviranomainen on antamassaan lausunnossa todennut, etteivät julkisivujen muutokset ja IV-konehuoneiden laajennukset katoilla poikkea alkuperäisestä hengestä (kuva 13). Julkisivujen muutoksista ikkuna-aukkojen ruutujaot ja materiaalit ovat suunnitteluajan ihanteiden mukaisia, ja kokonaisuudessaan vähäisiä. Muutos näkyy hienovaraisina toimintaan ja energiatehokkuusajatteluun pohjautuvina valintoina. (41.)

KUVA 13. IV-konehuoneen laajennuksen sijoittuminen 5-vaiheen katolla (42)

Jatkuva muutosprosessi kuuluu olennaisesti korkeakoulujen toiminnan periaatteisiin, joten sen myötä tilojen muutos vastaamaan toiminnan tarpeita on perusteltua. Ulkoarkkitehtuurin sen sijaan suositellaan pysyvän uskollisena alkuperäiselle suunnittelulle, jotta kokonaisuus säilyisi eheänä. (43.)

4 ARKKITEHTUURIN ARVOTTAMISESTA

Arvo on käsitteenä suhteellista ja arvottaminen tapauskohtaista. Ei ole olemassa riippumattomia ja pysyviä kriteerejä, joiden perusteella esimerkiksi rakennuksille annettaisiin absoluuttinen arvo. Siksi arvojen löytäminen ja järjestykseen laittaminen, eli arvottaminen, on joskus vaikeaa ja vaatii vakaata harkintaa. Lisäksi se tulee tehdä järkisyihin perustuen, vaikka kyseessä olisikin tunteita herättävä tapaus. (1, s. 8.)

Rakennukset ovat konkreettisia ja kosketeltavia asioita, ja ne tehdään aina jotta-kin käyttöä varten. Näin ollen rakennusten ja yleisemmin arkkitehtuurin arvoista puhuttaessa puhutaan ennen kaikkea käyttöarvoista. (4, s. 9-11.) Käyttöarvoja etsiessä olennaisessa osassa on sekä suunniteltu että käytännön mukana muotoutunut käyttötarkoitus. Tunnistettuja arvoja tulisikin peilata näihin molempiin, jotta niitä voidaan priorisoida ajassa ja muutoksessa.

Arvojen määrittelyn helpottamiseksi on yleensä tarpeenmukaista tunnistaa konkreettiset ja abstraktit arvot. Vaikka jako olisi hyvin karkea ja osa arvoista liukuisi rajan molemmiin puolin, hahmottamista voi helpottaa lähtötieto siitä, onko arvokkuus aistein havaittavissa vai vaatiiko sen toteaminen laajemman kehyksen huomioimista. (4, s. 9-11.)

Yksi nykyaikaisen rakennussuojelun lähtökohdista Suomessa on vuonna 1974 julkaistu rakennussuojelukomitean mietintö (44). Se toteaa, että konkreettiset käyttöarvot ovat mitattavissa olevia ja suoranaisesti hyödyllisiä ominaisuuksia, ja näiden konkreettisten käyttöarvojen tulisi olla pääasiallisia suojeluperusteita (4, s. 1-2). Toisaalta konkreettisiin arvoihin sisältyy aina jossain määrin abstrakteja-kin arvoja. Abstraktit käyttöarvot sisältävät esteettisiä, historiallisia, tiedollisia ja kulttuuriin pohjautuvia tekijöitä. (4, s. 11-13.)

Linnanmaan kampus -rakennuksenkin arvoja etsiessä ja tunnistettaessa on syytä tukeutua jonkunlaiseen jaotteluun. Pohjaa jaottelulle haettiin aiemmassa kappaleessa puhutusta rakennussuojelukomitean mietinnöstä sekä muista rakennussuojelun yleisistä arvoluetteloinneista. Rakennusta on suunniteltu samoihin aikoihin, kun rakennussuojelukomitea on laatinut mietintöään. Koska tuolloin – vasta

runsaat 40 vuotta sitten – on Suomessa ensimmäistä kertaa tunnustettu muidenkin kuin muinaishistoriallisten rakennusten arvot (44), lienee syytä olettaa, että silloin tunnistettuja konkreettisia ja abstrakteja arvoja on pyritty suunnittelemaan ja toteuttamaan myös Linnanmaan kampuksen rakennusosiin.

Arvojen hierarkiassa, eli arvottamistyössä olennaisimpana huomiona on se, että yliopistoksi suunniteltu rakennus antaa jo käyttötarkoituksensa puolesta sille ylevän arvon suomalaisella arvoasteikolla. Koulurakennuksia arvotetaan yhteiskunnassa korkealle, ja julkiseen rakentamiseen on pyritty sijoittamaan myös lamaaikoina. (45, s. 197.)

Vaikka tässä opinnäytetyössä tarkoituksena onkin keskittyä enemmän abstraktien arvojen tunnistamiseen ja niiden huomioimiseen korjausrakentamisen yhteydessä, on syytä huomioida myös konkreettisten arvojen osuus. Listattavat, mitattavat, nähtävät, haisteltavat, tunnusteltavat tai muuten aistittavat seikat liittyvät nimittäin olennaisesti abstraktiin kokonaisuuteen.

4.1 Käyttöarvo: modulaarisuus

Rakennuksen käytettävyyttä tässä yhteydessä tarkastellaan ennen kaikkea korjausrakentamisen kannalta. Lähtökohtana on se, että tilalliset ja tekniset ratkaisut korjausrakennussuunnitelmissa tehdään varsinaiset rakennuksen käyttäjät huomioiden.

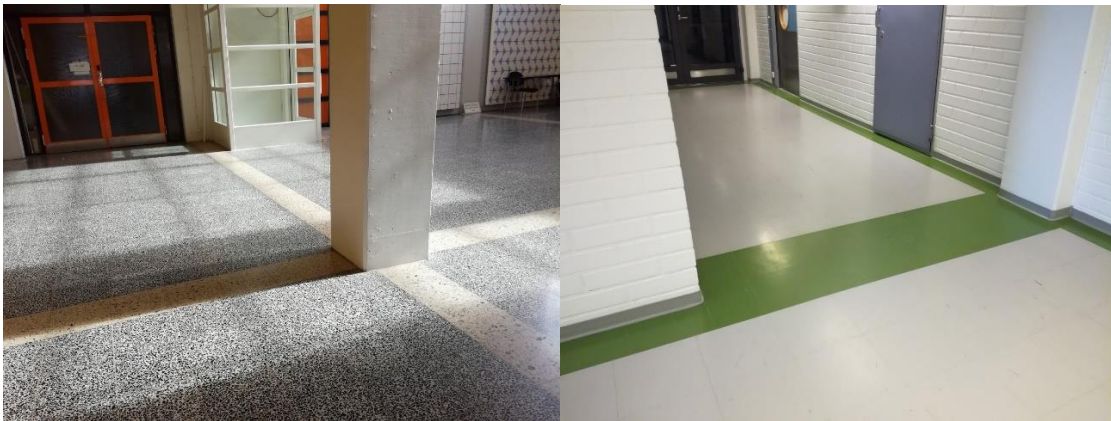
Linnanmaan kampuksen runkorakenne koostuu pilari-palkkijärjestelmästä. Osassa ensimmäistä kerrosta rakennemuoduli on 6 x 12 metriä ja muualla pääsääntöisesti 6 x 6 metriä. Välipohjat rakennusvaiheissa 1-4 ovat TT-laattoja, joiden ripaväleissä kuljetetaan ilmastoinnin jakokanavia sekä kanavaa vesi-, viemäri- ja kaasuputkille. Pystynousut sijaitsevat porras- ja hissiyksiköiden yhteydessä. Väliseininä alkuperäisen suunnitteluidean mukaan rakennetuissa osissa oli huoneen korkuiset kevytbetonielementtiseinät, joita pystyisi siirtämään. (17, s. 28-30.)

Huonemuoduliksi (rakennusmassan jako sen pituussuunnassa) määriteltiin laboratoriopöydän mittojen avulla 150 cm. Pienimmät tilat olivat esimerkiksi siivouskomoita ja pukuhuoneita, suurimmat professorien tutkimuslaboratorioita ja

kanslioita. Poikittainen moduulijako on 120 cm, joka on sama kuin TT-elementtien ripajako. (17, s. 36-37.)

Viidennestä vaiheesta eteenpäin rakennusjärjestelmä muuttui, mutta rakenne-moduuli osittain säilyi. Välipohjiksi vaihdettiin ontelolaatat, ja vaakasuoraan kulkevat tekniikan kanavat on peitetty näkyvistä alakattojen avulla. Ratkaisu on periaatteessa aiempaa muuntojoustavampi, sillä se sallii huonekorkeuden puitteissa tekniikan kuljettamisen vapaammin niihin kohtiin, joissa sitä tarvitaan (46).

Pilarien ja palkkien kannattelema rakennus ei ole mikään harvinaisuus, mutta se laajuus, millä rakenteeseen perustuvaa moduuliajattelua alkuperäisessä suunnittelussa toteutettiin, oli vaikuttavaa. Tiloja muutettaessa on rakentamisen kannalta kyse vain väliseinien purkamisesta ja uusien rakentamisesta (47). (Kuva 15.)

KUVA 15. Moduulilinjojen korostamista lattian värien avulla

4.2 Taloudellinen arvo: elementtirakentaminen

Rakentamiseen uhratut resurssin, eli työ ja materiaalit, antavat sille taloudellista arvoa. Julkisissa rakennuksissa kustannustekijät ja taloudellisuus ovat useiden tekijöiden summa, ja tilojen rahallinen arvo on merkityksellinen sekä omistajille että vuokralaisille. Kun rakennusta ylläpidetään yhteiskunnan varoilla, on taloudellinen merkitys periaatteessa huomionarvoinen kaikille kansalaisille. Näin ollen rakennuksen rahallinen arvo yhteiskunnalle on suurempi, kun sen käyttökustannukset ovat pienemmät. (4, s. 13-15.)

Vaikka käyttökustannuksien vähentäminen on suuri syy korjausrakentamiselle, niin taloudellisen arvon määrettä käsitellään kuitenkin tässä yhteydessä enemmän abstraktilta kantilta. Tarkoituksena ei ole määritellä hintalappua rakennukselle, korjaukselle tai ylläpidolle, koska alkuperäisenä piirteenä ollut taloudellinen arvo voi myöhemmin näyttäytyä vähemmän taloudellisena, jolloin tulee miettiä arvottamista tarkemmin.

Linnanmaan kampus oli ensimmäisen vaiheen valmistuttua vuonna 1974 Pohjoismaiden suurin julkinen täyselementtirakennus (48, s. 64). Elementtirakentamisen kehittämisessä suuret kohteet, kuten tämäkin, oli tärkeässä asemassa, sillä riittävän suuri toisto on tuotannon hyvän toimimisen ja taloudellisuuden edellytys (48, s. 64). Rakentamisvaiheessa urakoitsijoille annettiin mahdollisuus myös puolielementti- tai paikallavaluvaihtoehtojen mahdollisuus, jotta hintakilpailu olisi ollut mahdollisimman kattava (17, s. 29).

Elementtirakentamisen hyöty paikalla rakentamiseen verrattuna korjausrakentamisen yhteydessä on se, että suunnitelmista poikkeavia toteutuksia on odotettavissa vähemmän. Samat elementit toistuvat usein samoilla mitoilla vastaavissa paikoissa. (49.)

Sen lisäksi, että esivalmistetuilla elementeillä rakennetun kohteen etu korjausrakentamista suunniteltaessa on tarkempi tieto elementtien ominaisuuksista verrattuna paikalla rakentamiseen, on taloudellisuuden arvo myös symbolinen. Ele-

menttirakentaminen on usein esivalmistuksesta johtuen halvempaa, joten yksilölliset ja kalliilta vaikuttavat ratkaisut eivät välttämättä istu alkuperäiseen ilmeeseen yhtä helposti.

Sinällään elementtien korjaus ei välttämättä ole konkreettisesti halpaa (40), mutta toistosta ja tuotannollisuudesta muodostuva taloudellinen ilme on elementtirakentamiselle tyypillinen (kuva 16) ja ilmeen säilymisen kannalta oikeasti edulliset uudet ratkaisut voivat olla helpommin perusteltavissa.

KUVA 16. Linnanmaan yliopistoalueen rakentamista 1973 (31, kuva 6/29)

4.3 Kulttuurihistoriallinen arvo: pioneerisuus

Yksittäisen rakennuksen tai rakennetun ympäristön elämänkaari huomioiden sen voidaan nähdä olevan osa paikallista, kansallista tai kansainvälistä kulttuurihistoriaa (50). Kulttuurihistoriallisten arvojen ja kulttuuriperinnön määrittelyyn on viime vuosikymmeninä osallistunut kapean aiheeseen erikoistuneen ammattilaisryhmän lisäksi myös tavalliset kansalaiset, muiden alojen ammattilaiset ja erikoisosaajat. Tämä on tuonut erilaista näkökulmaa kulttuuriperintöön suhtautumiseen ja siihen, mitä nähdään arvokkaana ja miten arvostettuja kohteita tulisi vaalia. Vaikka muutos onkin sinällään positiivinen asia, se on tehnyt arvojen ymmärtämisestä ja määrittelemisestä vaikeampaa ja nopeammin muuttuvaa. (51, s. 3.)

Yliopistoarkkitehtuurilla ja sijoittumisella kaupunkiin on Suomen historiassa myös vertauskuvallinen luonne (kuva 17). Toisen maailmansodan jälkeiset uudet yli-

opistot toteuttavat lähes ainoina kohteina täydellisesti ilmentyvää järjestelmäarkkitehtuuria. Hankkeet konkretisoivat aluepolitiikkaan sidotun tasa-arvoisuuden ja taloudellisen kasvun edistämisen opit systemaattisella rakenteellaan sekä kehittyneillä teknisillä järjestelmillään. (16, s. 4.)

KUVA 17. Presidentti Kekkonen muuraa Linnanmaan kampuksen peruskiveä 26.5.1972 (31, kuva 4/29)

Järjestelmäarkkitehtuurinen ajattelu korostaa kokonaisvaltaisuutta ja muutoksen huomioon ottamista, sen pyrkimyksenä onkin täysin keksittyä varautumaan tulevaisuuden tarpeisiin. Suunnitteluhetkellä tuntemattomat tulevaisuuden tarpeet ajavat tavallaan ohi jo tunnettujen tarpeiden toteuttamisessa – niidenkin ajattelun integroituvan yleispäteviin suunnitteluratkaisuihin. (16, s. 17.)

Linnanmaan kampuksen 1970-luvulla toteutuneet alkuperäisen suunnitelman mukaiset vaiheet määrittivät ensimmäisenä toteutuneena suomalaisena kohteena järjestelmäajattelun käyttömahdollisuuksia arkkitehtuuru suunnittelun kannalta. Sen lisäksi, että rakennusprojektia hyödynnettiin normien ja standardien luomisessa samalla luotiin ja muokattiin uudistuvaa yhteiskuntaa. (16, s. 45.)

[illegible]

38

4.4 Esteettinen arvo: arkkitehtonisuus

Esteettiset ihanteet ja kauneusarvot ovat vahvasti aikaan sidottuja. On tavallista, että lähimenneisyyden esteettiset arvot näyttäytyvät rumina ja epämiellyttävinä seuraavien sukupolvien silmissä – onhan juuri vasta nähty syitä sille, miksi ihanteet ovat muuttuneet. Toisaalta riittävän usean vuosikymmenen kulumisen palauttaa yleensä nostalgisuuden muodossa vanhat kauneusihanteet jalustalle. (5, s. 85-86.)

Linnanmaan kampuksen rakennusvaiheet 5-7 on suunniteltu 1980-luvulla, jolloin postmodernismi kukoisti Suomessa arkkitehtuurisena ihanteena. Tyyliuunnalle tyypillisiä tyyliilainoja käytettiin aluksi kuitenkin varovaisesti, sillä postmodernismia vastustettiin jo sen rantautuessa Suomeen. 1980-luvun lopulla sen suosio kuitenkin kasvoi, ja Linnanmaan kampuksen luonut Kari Virta oli yksi voimakkaimmin postmodernismiin tuolloin suuntautunut arkkitehti Suomessa. Tämä oli voimakas suunnanmuutos hänen kynänjäljessään, sillä 1970-luvulla hän toteutti puhdasoppista systeemiajattelua töissään (kuten kampuksen varhaiset vaiheet). Kari Virta ei sitoutunut siis mihinkään tiettyyn tyyliuuntaan urallaan, ja hänellä oli käytännönläheinen suunnittelutyyli. (29, s. 45-47; 53.)

Postmodernismille on tyypillistä yksityiskohtien runsaus, joka näkyi joko geometrisista tai yksinkertaistetuista historian tyyliilainoista (54, s. 191). Julkisivujen kaaeloitiin oli suosittua (kuva 19), joka näin kolmenkymmenen vuoden jälkeen ei monenkaan silmää miellyttä.

KUVA 19. Seitsemännen rakennusvaiheen pohjoisjulkisivua

Suunnittelijat pitivät klinkkerilaattapintaisia rakennuksia kuitenkin kansainvälises-
tikin korkealaatuisena arkkitehtuurina (52, s. 38). Vaikka tällä hetkellä kyseinen
pinnoite julkisivumateriaalina ei ole arvostuksensa huipulla, ei pinnoite teknisesti
toimiessaan ja eheänä liene muita huonompi, kokonaisuus ja konteksti huomioon
ottaen (kuva 20).

KUVA 20. Linnanmaan kampus kaakon suunnasta kuvattuna (55)

4.5 Sosiaalinen arvo: väylä

Sosiaalinen arvon määre on läheisessä yhteydessä sosiaaliseen pääomaan, joka on yleisesti käytetty termi kuvaamaan sosiaalisia verkostoja ja niiden muodostamia kontakteja. Sosiaalisen pääoman nähdään edistävän kaikenlaisia yhteisöjen ja henkilöiden välisiä toimintamahdollisuuksia, joten sen arvoa voi joissain tilanteissa verrata taloudelliseen pääomaan. (51, s. 11; 56.)

Yksittäisten henkilöiden tai yhteisöjen mieltymys ja sitoutuminen johonkin paikkaan kuuluu myös paikan sosiaalisiin arvoihin. Kokoon tumisiin tai tapahtumiin usein käytetyt tilat muodostuvat helposti tärkeiksi sosiaalisten ryhmien ”kotikentiksi”. (51, s. 12.)

Linnanmaan kampuksenkin alkuperäisen suunnittelun ihanteena olleen strukturalismin peruspiirteisiin kuuluu sosiaalisten kontaktien huomioiminen (27, s.14). Rakennuksen selkäranka on 800 metriä pitkä kävelykatu, eli keskusväylä, joka kulkee koko kampuksen läpi. Sen varrella opiskellaan, järjestetään messuja ja tapahtumia, syödään sekä tavataan ihmisiä (kuva 21). Tila on siis oivallinen sekä spontaaneihin kohtaamisiin, että järjestettyihin tapahtumiin.

KUVA 21. Väylän elämää viidennessä rakennusvaiheessa vuonna 2018

Tavallaan Linnanmaan keskusväylä on ensimmäinen suomalainen kävelykatu, joka oli tuolloista autoistumista ihannoivalle kaupunkisuunnittelulle poikkeuksellinen. Vilkas sosiaalinen miljöö oli myös yksi suunnittelija Kari Virran päämääristä Linnanmaan kampusta luodessaan. (57.)

5 ARVOJEN SÄILYMINEN KORJAUSRAKENTAMISEN YHTEYDESSÄ

Korjausrakentamisessa on kyse siitä, että rakennuksen arvo halutaan säilyttää muuttamalla sitä. Korjaus ylipäättään on tullut ajankohtaiseksi, koska rakennus on epäkäytännöllinen ja/tai siinä on teknisiä vaurioita. Lähes aina myös ylläpitokustannuksiin halutaan vaikuttaa alentavasti, joka aiheuttaa sen, että rakennuksen alkuperäisiin ominaisuuksiin suhtaudutaan usein kriittisesti, ja vastaavasti muutokset nähdään automaattisesti jopa liiankin positiivisinä asioina. (30.)

Kaikessa rakentamisessa hävitetään aina jotain olemassa olevaa (58, s. 150). Uudisrakentaminenkin muuttaa ympäristöään ja maisemaa. Muutos tulisi kuitenkin olla hallinnassa, ja usein hillitty muutos on ympäristön eheyden kannalta parempi ratkaisu. Se, miten korjausrakentamisen suunnittelussa säilytetään yhteys alkuperäiseen suunnitteluajankohtaan, riippuu pitkälti suunnittelijan tavoitteista. Yhteys syntyy helpommin, jos suunnittelijan lähtökohtaisena pyrkimyksenä on säilyttää alkuperäisten arvojen olennaisia piirteitä. (30.)

Uutta toimintaa sijoitettaessa vanhoihin raameihin voi hyvänä lähtökohtana olla tavoite sijoittaa uudet käyttötarkoitukset alkuperäisten mukaisesti. Se onnistuu helpommin, jos muutossuunnittelussa on kyse olemassa olevan käyttötarkoituksen ajanmukaistamisesta, eikä kokonaan eri tyyppisestä käytöstä. Silloin alkuperäisiä arvoja säilyttävään suunnitteluun on myös olemassa enemmän vaihtoehtoja. (30.) Joissakin tapauksissa toiminnan sijoittaminen olemassa oleviin rakenteisiin voi myös haastaa itse toiminnan ja sen järkevyyden (43).

Linnanmaan kampuksella kokonaisuudessaan säilyväksi toivottavia ominaisuuksia ovat olleet muun muassa värien käyttö rakennusosissa, materiaalien käyttö, rakennuksen toiminnallisuus (eli liikennetilat ja kohtauspaikat sekä sisäpihat ja aulat) sekä yleisesti arkkitehtuurin alkuperäisen tyylin yksityiskohdat (esimerkkinä alkuperäiset ovet ja ikkunoiden ruutujaot) (26; 30; 49; 59). Se, miten ne säilyvät, riippuu osittain myös korjausrakentamisen ajankohdan omista tyyli-ihanteista, sillä uutta suunnitellessa tulisi myös suunnitteluajankohdan ihanteiden näkyä, jotta ajallinen kerrostuma säilyisi aitona (30).

Värit arvona

Värien käyttö rakennuksissa lisääntyi yleisesti 1970-luvulla lateksimaalien helpokäyttöisyyden ansiosta. Lisäksi sävytyskoneiden laajamittainen käyttöönotto kaksinkertaisti saatavilla olevien sävyjen määrän. Uusien värien aiheuttaman väri-ilottelun jälkeen 1980-luvulla rakentamisessa palattiin harmonisempiin värisävyihin (kuva 22). (60, s. 70, 110.)

KUVA 22. Viidennen rakennusvaiheen alkuperäisiä julkisivujen sävymalleja (25)

Linnanmaallakin värihurmiota on niiden ajatellusta opastavasta roolista ja leimaa-antavasta ilmeestä huolimatta myös helppo kritisoida. Tasavalöörisyydestä ja -voimakkuudesta johtuen värien käyttö toisaalta heikentää orientoitumista rakennuksessa (28, s. 34). Alkuperäisten vaiheiden perusväriset aiheet, postmodernismin ajan pastellisävyt ja uusimpien rakennusten tummat sävyt erottavat helposti ainoastaan aikakaudet toisistaan. Se onkin loppujen lopuksi ehkä niiden paras ominaisuus, sillä värien käyttämiseen kiinnittyy huomio kampuksen suunnittelun jokaisena vuosikymmenenä.

Muutoshistoriaa ja -tulevaisuutta

Linnanmaan kampuksella on tehty viime vuosina paljon tilamuutoksia ja korjauksia. Tässä työssä keskityttiin rakennusvaiheisiin viisi ja seitsemän on tehty viimeisen viiden vuoden aikana muutamia muutostöitä, jotka kuuluvat nyt suunnitella olevan Oamk Linnanmaa -hankkeen alueelle.

Rakennusvaiheeseen viisi valmistui vuonna 2016 yritys- ja toimistotiloja. Osittain niiden ilmeen muodostumiseen ovat vaikuttaneet yritysten omat tilakonseptit, ja ne ovatkin suunnitteluaikeensa tyyliä. Väreinä on käytetty vihreää, sinistä, harmahtavaa ja oranssia sekä luonnonvärejä. Samassa yhteydessä on tehty myös ikkunamuutoksia. Uudet ikkunat poikkeavat alkuperäisistä eniten umpinaisesta alaosaan, jotka ovat aiempaa yhtenäisemmät (kuva 23).

KUVA 23. Uusittuja ikkunoita ja räystästä oikealla, vasemmalla nähtävillä alkuperäiset

Vuonna 2013 peruskorjattiin ja laajennettiin alueella sijaitseva ravintola ja sen keittiö. Muutoksessa on poistettu lasitiiliseinäinen kabinetti, alkuperäiset teräslasiovet ravintolan suulta ja vahtimestarin koppi, jossa oli terälasiseinät. Väriltään nämä teräsosat olivat kuudennen ja seitsemännen rakennusvaiheen väylän ympäristölle tunnusomaisesti mintunvihreät. Uusien teräslasiovien ja -seinien teräsprofiili on alkuperäisiä yksinkertaisempi ja leveämpi ja väri harmahtavamman turkoosi (kuva 24).

KUVA 24. Etualalla alkuperäisen tyylinen ja värinen teräslasi, taustalla uusittu yksinkertaisempi ja harmahtavampi profiili

Seitsemännessä rakennusvaiheessa on muutostöinä myös tehty toiseen kerrokseen aiemman kirjaston paikalle tilat yliopiston oppimisyksikölle sekä työtiloja palvelukeskukselle. Lisäksi ensimmäisessä kerroksessa on tehty kasvatustieteiden

tiedekunnan tilajärjestelyjä vuosina 2012-2013. Ilme etenkin toisen kerroksen uudistetuissa tiloissa on nykypäiväinen ja ympäristöään värikkäämpi, mutta vanhojakin elementtejä on säilytetty. Esimerkkeinä säilyneistä yksityiskohdista ovat teräslasiovet sekä pyöreä alakatto (kuva 25).

KUVA 25. Alun perin kirjastona toimineen tilan vuosien 2012-2013 muutostöissä säilytetty pyöreä alakatto

Oamk Linnanmaa –hankkeen yhteydessä rakennuksen toiminnallinen konsepti muuttuu uuden käyttäjän ja erilaisten tilatarpeiden myötä. Oppimisen ja opettamisen tavat ovat myös muuttuneet. Olemassa olevat pienet yksityistilat ja pitkät julkiset käytävät käyvät tarpeettomaksi ja tilaa tarvitaan laajemmille yksityisille tiloille sekä kohtaushetkille. Julkiset aulat ja alkuperäiset sijainnit opetustiloille säilytetään, joten uutta tilakonseptia ei siinä mielessä heti huomaa (kuva 26). (30; 59.)

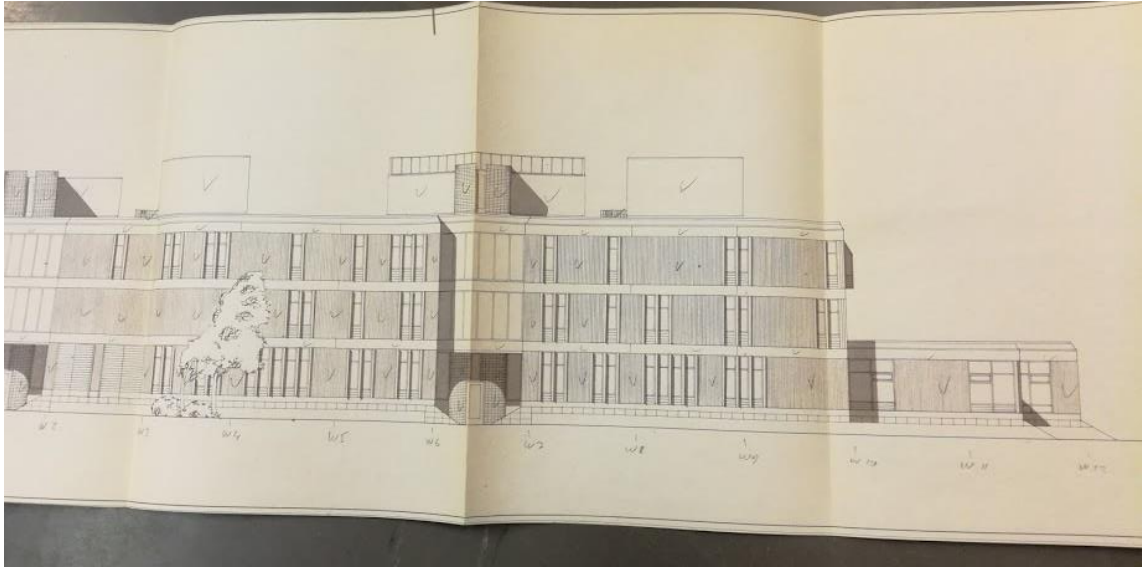
Seitsemännän rakennusvaiheen alkuperäisiin arkkitehtuurisiin tavoitteisiin kuului tunnistettavien paikkojen luominen, joita on hankkeessa myös luontevaa säilyttää (30). Yleisilmeessä rakennuksen alkuperäisen ilmeen säilyminen näkyy esimerkiksi siinä, että viidennen rakennusvaiheen valinnoissa on tarkoitus suosia rouheampia ja seitsemännän vaiheen valinnoissa viimeistellymmän oloisia materiaaleja (59).

KUVA 26. Ote Oamk Linnanmaa –hankkeen toiminnallisuuden esittelystä (61)

Rakennusvaiheiden alkuperäisen ja uuden arkkitehtuurin yhdistämisen kannalta suurin haaste on niiden poikkeaminen toisistaan suljettuuden ja läpinäkyvyyden osalta. Alkuperäiset tilat ovat umpinaisempia, kun taas uusissa suunnitelmissa pyritään toiminnan näkymiseen ja avautuvampiin tiloihin. (59.)

Oman mielenkiintonsa tiettyjen seikkojen säilymisen tavoitteluun antaa se näkökulma, ettei ole itsestään selvää, että rakennus ylipäätään toteutui juuri sellaiseksi kuin toteutui. Viidennen rakennusvaiheen vaihtoehtoisessa luonnoksessa esitettiin esimerkiksi erilainen ikkunaratkaisu, joka vertikaalisuudessaan on jopa tämän ajan ihanteiden mukaisesti modernimpi kuin toteutunut ruudullinen versio (kuva 27).

KUVA 27. Viidennen rakennusvaiheen luonnosversio 2 (25)

Luvussa neljä esitellyjen arvojen säilymistä korjausrakentamisen yhteydessä voidaan tarkastella usealta kannalta. Toisaalta elävä ja muuttuva ympäristö vaatii omalta osaltaan aikansa ihanteiden mukaisen ympäristön, toisaalta historian näyttäytyminen antaa oman lisäarvonsa tilaan kuin tilaan. Arvojen säilymistä peilasin siihen, millainen uhka säilymiselle voi kohdistua. Opinnäytetyössä arvioidut uhat esitellään liitteessä kaksi.

6 POHDINTA

Lähtökohta opinnäytetyölle oli miettiä niitä vaikeasti silminnähtäviä arvoja, joita rakennettu ympäristömme pitää sisällään. Mielenkiinto kohdistui valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön kohteeksi valittuun Linnanmaan kampukseen, erityisesti sen rakennusvaiheisiin viisi ja seitsemän, sekä niiden arvojen etsimiseen, joita korjausrakentamisen suunnittelun yhteydessä tulisi huomioida.

Työ aloitettiin tutustumalla rakennussuojeluun yleisesti, jotta tiedettäisiin, miksi rakennettua kulttuuriympäristöä suojellaan. Tärkeimpänä huomiona mieleen jäi se, että rakennusperinnöstä huolehtiminen takaa historian aistimisen mahdollisuuden jälkipolville ja vastuu sen säilymisestä kuuluu meille kaikille.

Linnanmaan kampukseen tutustuminen alkoi katsauksella sen historiaan ja niihin syihin, miksi siitä tuli juuri sellainen kuin se on. Vuonna 1965 annettu korkeakoulujen kehittämislaki oli niistä syistä yksi tärkeimmistä. Rakennuksen arkkitehtuuria määritellessä huomasi selvästi, miten sen eri vuosikymmeninä toteutetut vaiheet edustavat mallikkaasti omien suunnitteluajankohtiensa arkkitehtuuri-ihanteita.

Luvussa neljä pohdittiin arkkitehtuurin arvottamista ja valitun jaottelun perusteella määriteltiin muutamia yleisiä arvoja, joiden voi sanoa toteutuvan vähintään jossain määrin Linnanmaalla. Arvoja luetteloidessa ei kuitenkaan voi antaa oikeita vastauksia siitä, mitkä olisivat juurikin ne ainoat oikeat, joihin huomion tulisi kiinnittyä. Valitsinkin käsiteltäväksi sellaisia aiheita, joita on mielestäni yleisesti helppo käsittää.

Säilyttämistä käsittelevässä luvussa mietittiin, miten rakennuksen piirteitä esimerkiksi voi käsitellä, jotta haluttu arvo säilyy korjausrakentamisen yhteydessä. Varmuudella oikeita vastauksia tähänkään asiaan ei voi antaa, sillä kyse voi olla hyvin pienistä tekijöistä, joiden muutoksella on yllättävä vaikutus kokonaisuuteen. Abstraktien arvojen kohdalla subjektiivisuus kasvaa, ja riippuu täysin arvostelijasta itsestään, minkä arvon hän kokee ylitse muiden. Yksittäisenkin henkilön

kohdalla mieli ajan saatossa usein muuttuu, enkä siksi kokenut tarkoituksenmuksiksi erityisemmin alleviivata tyylipiirteitä tai säilyttämistapoja.

Myös oma mielipiteeni muuttui työn tekemisen aikana useasti. Alun perin rumina tai epäselkeinä näkemäni piirteet muuttuivat mielenkiintoisiksi, perustelluiksi ja jopa viehättäviksi, kun selvisi niiden osuus kokonaisuudessa. Aliarvostusta seurasi yliarvostus, jonka jälkeen vallan otti neutraali asenne, jota leimaa ajatus siitä, että abstraktit arvot ovat loppujen lopuksi määritellyjä ominaisuuksia siinä missä fyysisetkin ominaisuudet.

Liitteeksi tehty kuvakollaasi tuntui hyvältä lisältä työlle (liite 1), sillä kuvien avulla on helpompi avata eri rakennusvaiheiden tunnelmaa. Rakennuksen tuntevalle tulee toivon mukaan kuvista tuttuuden tunne, ja tuntemattomalle kuvien soisi kerrovan hieman siitä, millainen rakennuskokonaisuus on kyseessä. Toinen liite, jossa oli tavoitteena nopeasti esittää käsittelemäni viisi arvoa ja niiden uhanalaisuus korjausrakentamisen yhteydessä, selvensi puolestaan työni lopputulosta.

Kolmantena liitteenä työssä on ”Muutoksen kampukset – uusien suomalaisten yliopistokokonaisuuksien suunnittelu ja rakentuminen korkeakoulujen kehittämislaista (1965-) uuteen yliopistolakiin (-2009)” -julkaisun (16) liitteeksi tehty aikajana uusien yliopistojen vaiheista, jota täydensin Oulun yliopiston osalta jatkumaan vuoteen 2020 saakka (huomioiden ainoastaan opinnäytetyössä käsitellyt rakennusvaiheet viisi ja seitsemän ja niihin kohdistuneet suuremmat muutostyöhankkeet). Neljäs liite sisältää esitettyjä haastattelukysymyksiä Oamk Linnanmaa -hankkeen pää- ja arkkitehtisuunnittelijoille.

Aiheeseen syventyminen oli mielenkiintoista ja opetti paljon siitä, miten rakennuksien arvomaailmaa voi konkretisoida. Lisäksi koin hyödylliseksi tutustua erilaisiin lainsäädäntöihin ja käytänteisiin, joita Suomessa rakennetun ympäristön suojelemisen takaamiseksi on laadittu.

Erilaisia näkökulmia saman aiheen suuntaan olisin keksinyt useita. Olisi ollut mielenkiintoista tutkia tarkemmin muitakin vuoden 1965 korkeakoulujen kehittämislain myötä rakentuneita yliopistokampuksia ja niiden kehittymistä ajan kuluessa.

Toisaalta olisin voinut laajentaa tai tiivistää näkökulmaani Linnanmaan kampuksen suhteen. Tuolloin olisin voinut tutkia esimerkiksi sitä, miten eri alueiden muutokset ovat vaikuttaneet juuri kyseisen rakennusvaiheen arkkitehtuuriin ja käyttäjien kokemuksiin tai miten uudet suunnitteluhanteet ovat toteutuneet suhteessa vanhaan eri muutoksissa.

Oamk Linnanmaa -hankkeen rakentamisen valmistuttua ja oltua hetken käytössä on varmasti mielenkiintoista palata tämän opinnäytetyön kysymyksiin ja pohtia, oliko suunnitteluvaiheessa mieleen heränneet kysymykset eritellyistä arvoista ja niiden uhanalaisuudesta aiheellisia. Se, minkälaiseksi toteutus muodostuu ja mitä arvoja käytäntö hävittää, vahvistaa tai tuo lisää, on oman opinnäytetyönsä aihe.

LÄHTEET

1. Kivilaakso, Aura 2010. Rakennusperintö suojelun kohteena. Suomen rakennustaiteen museo. Saatavissa: <http://www.mfa.fi/files/mfa/Rakennussuojelu/Rakennussuojelu.pdf>. Hakupäivä 25.2.2018.
2. Laurila, Pekka 1980. Rakennussuojelun perusteet 1. 2. painos. Tampere: Tampereen teknillinen korkeakoulu, arkkitehtuurin osasto.
3. Boulting, Nicolaus 1976. The law's delays: conservationist legislation in the British Isles. Teoksessa Fawcett, Jane (toim.). The Future of the Past – Attitudes to conservation 1147-1974. London: Trustees of the Victorian Society.
4. Rakennussuojelukomitean mietintö. 1974. Helsinki: valtioneuvosto. Komiteanmietintö 1974:80.
5. Suvanto, Yrjö 1995. Varjele modernia! Modernin arkkitehtuurin ominaispiirteiden säilyttämisen puolesta rakennuksia korjattaessa. Helsinki: Rakennustaitteen seura.
6. Suomen perustuslaki. 731/1999, 20§.
7. L 5.2.1999/132. Maankäyttö- ja rakennuslaki.
8. A 10.9.1999/895. Maankäyttö- ja rakennusasetus.
9. L 4.6.2010/498. Laki rakennusperinnön suojelemisesta.
10. L 1963/295. Muinaismuistolaki.
11. L 26.11.1993/1054. Kirkkolaki.
12. L 10.11.2006/985. Laki ortodoksisesta kirkosta.
13. Rakennettu kulttuuriympäristö. Museoviraston kotisivut. Saatavissa: <https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/rakennettu-kulttuuriymparisto>. Hakupäivä 15.3.2018.

14. Kulttuuriympäristön hoito ja rakennussuojelu Oulussa. 2017. Oulun kaupungin rakennussuojeluryhmä. PowerPoint-esitys. Saatavissa: <https://www.ouka.fi/documents/64220/2400300/A3+RSTR+2017.pdf/5c0a7fcc-5e51-4af7-b2f8-390c6d987ca3>. Hakupäivä 7.4.2018.
15. Salhberg, Marja (toim.) 2010. Talon tarinat – Rakennushistorian selvitysopas. Museoviraston rakennushistorian osaston ohjeita ja oppaita 4. Saatavissa: <https://www.museovirasto.fi/uploads/Arkisto-ja-kokoelmapalvelut/Julkaisut/talon-tarinat-opas.pdf>. Hakupäivä 25.2.2018.
16. Vuorinen, Juha 2011. Muutoksen kampukset – uusien suomalaisten yliopistokokonaisuuksien suunnittelu ja rakentuminen korkeakoulujen kehittämislaista (1965-) uuteen yliopistolakiin (-2009). Museovirasto. Saatavissa: www.nba.fi/fi/File/1240/muutoksen-kampukset.pdf. Hakupäivä 15.1.2018.
17. Oulun yliopisto, Linnanmaan alueen suunnittelu 1975. Laatiija Arkkitehtitoimisto Kari Virta. Tilaaja Rakennushallitus.
18. Suomen Yliopistokiinteistöt Oy. SYK:in kotisivut. Saatavissa: <https://sykoy.fi/suomen-yliopistokiinteistot-oy/>. Hakupäivä 3.4.2018.
19. Hankesuunnitelma: Suomen Yliopistokiinteistöt Oy:n hanke OY-04598 Oamk Linnanmaa. 2017. Liite 1: Arkkitehtitoimisto Helamaa & Heiskanen Oy.
20. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY, Oulun Yliopisto. Kohdetiedot. Saatavissa: http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=5064. Hakupäivä 14.2.2018.
21. 1966 Korkeakoulujen kehittämislaki. Suomen ylioppilaskuntien liitto. Saatavissa: <https://syl.fi/announcement/1966-uusi-korkeakoulujen-kehittamislaki/>. Hakupäivä 9.4.2018.
22. Oulun yliopiston Linnanmaan käyttösuunnitelma 1973. Rakennushallitus.

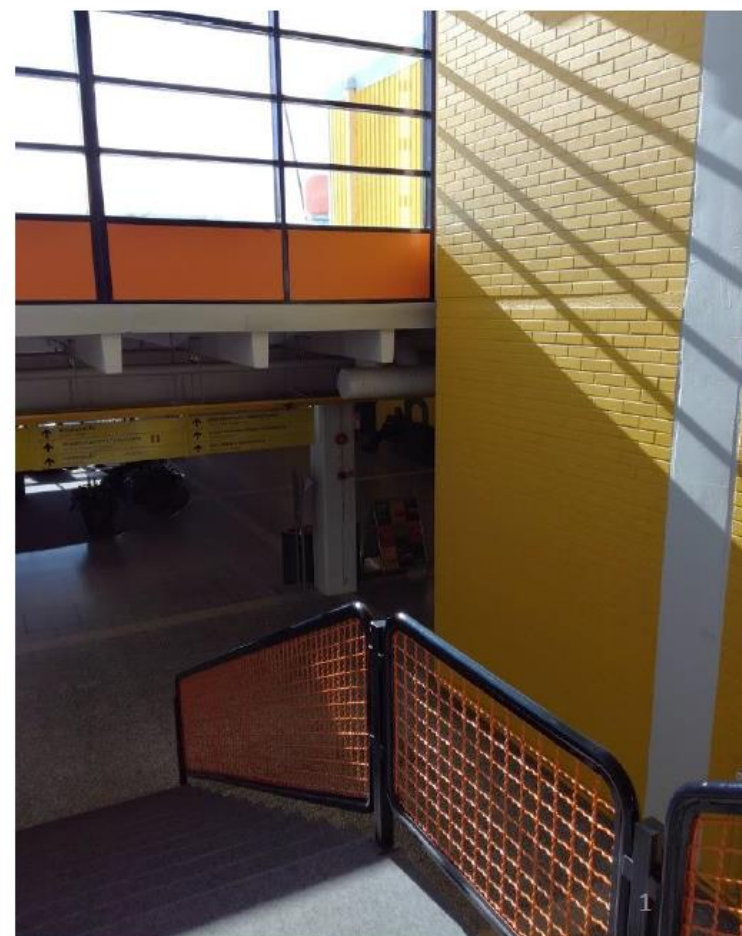
23. Ahola, Henrik 2005. Parkkipaikoista pulaa Linnanmaalla. Uutinen 8.11.2005. Kalevan arkisto. Saatavilla: <http://www.kaleva.fi/uutiset/oulu/parkkipaikoista-pulaa-linnanmaalla/236632/>. Hakupäivä 15.4.2018.
24. Oulun yliopiston pääkirjasto 1988. Arkkitehtitoimisto Kari Virta. Arkkitehti-lehden eripainos 1/1988.
25. Oulun yliopiston rakennuspiirustukset 1970-2017. Linnanmaan kiinteistöhuollon arkisto.
26. Kallio, Tuija / Virta Palaste Leinonen Arkkitehdit Oy 2001. Oulun yliopiston Linnanmaan alueen I-IV rakennusvaiheiden suojeluohjelma. Senaatti-kiinteistöt – Pohjois-Suomen kiinteistöalue.
27. Standertskjöld, Elina 2011. Arkkitehtuurimme vuosikymmenet 1960-1980. Helsinki: Suomen rakennustaiteen museo – Rakennustietosäätiö RTS – Rakennustieto Oy.
28. Pallasmaa, Juhani – Virta, Kari 1976. Arviointi Oulun yliopistosta. Yleistä ja erityistä yliopistosuunnittelusta – Arviointiin viitaten. Arkkitehti-lehti 4/1976 s. 32-37.
29. Koho, Timo 1995. Alvar Aallon jälkeinen Suomi. Arkkitehtuurin kuva 1976-1987. Helsinki: Rakennustieto Oy.
30. Mastosalo, Matti 2018. Arkkitehti, Arkkitehtitoimisto Helamaa & Heiskanen Oy. Tampere. Haastateltu 2.3.2018. Täydennetty sähköpostilla 11.5.2018.
31. Oulun Linnanmaa rakentui vaihe vaiheelta – Kasvitieteellisen puutarhan ja eläinmuseon alkuaikoja. 2017. Kalevan kuvagalleria. Saatavissa: <http://www.kaleva.fi/uutiset/galleriat/oulun-linnanmaa-rakentui-vaihe-vaiheelta-kasvitieteellisen-puutarhan-ja-elainmuseon-alkuaikoja/10113/>. Hakupäivä 1.3.2018.

32. Pöppönen, Hannu 1999. Oulun yliopiston päärakennus on vuoden 1998 rakennushanke. Uutinen 5.3.1999. Helsingin Sanomien verkkosivut. Saatavissa: <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000003783106.html> (vain tilaajille). Hakupäivä 7.4.2018.
33. Referenssit Granlund: Oulun yliopisto, tietotalot. Saatavissa: <http://www.granlund.fi/referenssit/projektit/oulun-yliopisto-tietotalo/>. Hakupäivä 7.4.2018
34. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY). Museovirasto. Saatavissa: http://www.rky.fi/read/asp/r_default.aspx. Hakupäivä 28.3.2018.
35. Uuden Oulun yleiskaava. Saatavissa: <https://www.ouka.fi/documents/64220/164686/Uuden+Oulun+yleiskaava+t%C3%A4yt%C3%A4nt%C3%B6%C3%B6npano%2C+kaavakartta+2.pdf/aca638e3-3ec5-45f2-928e-663df8f301bd>. Hakupäivä 23.3.2018.
36. Uuden Oulun yleiskaava. Kaavaehdotuksen palaute ja vastineet. 2015. Saatavissa: https://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=5f384ddd-1932-4ae8-9e1c-f2db92effb91&groupId=64220. Hakupäivä 15.3.2018.
37. RKY kaavoituksessa ja lupamenettelyssä. Valtakunnalliset alueidenkäyttötoimet ja rakennettu kulttuuriympäristö. 2009. Muistio. Ympäristöministeriö. Saatavissa: http://www.rky.fi/read/asp/r_RKY_kaavoituksessa_ja_lupamenettelyssa.pdf. Hakupäivä 28.3.2018.
38. Oulun yliopisto 2017. Docomomo Finland ry. Saatavissa: <http://docomomo.fi/kohteet/oulun-yliopisto/>. Hakupäivä 7.4.2018.
39. Oulun yliopiston suojeleohjelma säilyttää Linnanmaan hengen. 2001. Uutinen 3.12.2001. Kalevan arkisto / STT, Kalevan verkkosivut. Saatavissa: <http://www.kaleva.fi/uutiset/oulu/oulun-yliopiston-suojeleohjelma-sailyttaa-linnanmaan-hengen/134160/>. Hakupäivä 20.2.2018.
40. Hautala, Olli 2018. Projektipäällikkö, Rakennuttajatoimisto Promen Oy. Oulu. Haastateltu 17.4.2018.

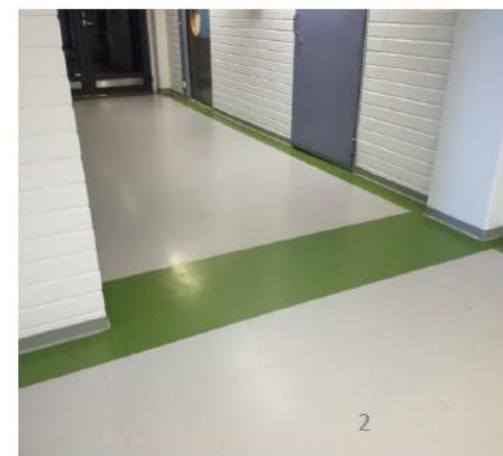
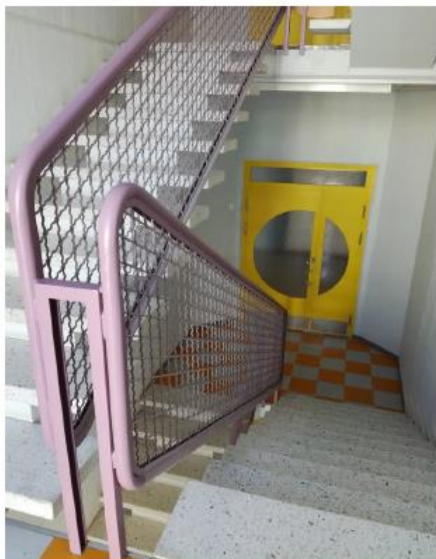
41. Yli-Suutala, Anita / Pohjois-Pohjanmaan museo 2018. Oulu, Linnanmaa – Oamk, (Yliopistokatu 5), korjaus- ja muutostyösuunnitelma, energiatehokkuuden parantaminen. Lausunto pyynnöstä. Vastaanottaja: Oulun kaupungin rakennusvalvonta. 8.3.2018.
42. Rakennuslupapiirustukset: Oamk Linnanmaa, korjaus- ja muutostyösuunnitelma, energiatehokkuuden parantaminen. Oulun kaupungin rakennusvalvonnan arkisto. Lupatunnus 564-2018-326. Katsottu 24.3.2018.
43. Yli-Suutala, Anita 2018. Re: Lausuntosi koskien Oamk Linnanmaa –hankkeen korjaus- ja muutostyötä opinnäytetyöhöni liittyen. Sähköpostiviesti. Vastaanottaja: Maija Silvonen. 13.4.2018.
44. Härö, Mikko – Kärki, Pekka. Rakennussuojelukomitean mietintö. Saatavissa: <http://www.sadanvuodensatoa.fi/artikkelit/rakennussuojelukomitean-mietinto>. Hakupäivä 12.2.2018.
45. Nikula, Riitta 2005. Suomen arkkitehtuurin ääriviivat. Helsinki: Otava.
46. Loukusa, Heikki 2018. LVIA-asiantuntija, Rakennuttajatoimisto Promen Oy. Oulu. Haastateltu 10.4.2018.
47. Pihlajamaa, Pekka 2018. Rakennuttajainsinööri ja valvoja, Rakennuttajatoimisto Promen Oy. Oulu. Haastateltu 10.4.2018.
48. Lahti, Juhana 2011. Kauneus, käytännöllisyys, kestävyys. Valtion rakentamisen kaksi vuosisataa 1811-2011. Helsinki: Senaatti-kiinteistöt.
49. Pikkarainen, Pasi 2018. Arkkitehti, Arkkitehtitoimisto Helamaa & Heiskanen Oy. Tampere. Haastateltu 7.3.2018
50. Wikipedia, vapaa tietosanakirja: Kulttuurihistoria. Saatavissa: <https://fi.wikipedia.org/wiki/Kulttuurihistoria>. Hakupäivä 24.3.2018.
51. Mason, Randall 2002. Assessing Values in Conservation Planning: Methodological Issues and Choices. Assessing the Values of Cultural Heritage. Los Angeles: The Getty Conservation Institute. Saatavissa:

- https://www.getty.edu/conservation/publications_resources/pdf_publications/pdf/assessing.pdf. Hakupäivä 1.4.2018.
52. Oulun yliopiston Linnanmaan alueen maankäyttösuunnitelma. 1995. Rakennushallitus.
53. Hoppania, Heikki – Leinonen, Eino – Palaste, Kari 2014. Kari Virta. Muistokirjoitus 10.7.2014. Helsingin Sanomien verkkolehti. Saatavissa: <https://www.hs.fi/ihtiset/art-2000002744937.html> (vain tilaajille). Hakupäivä 28.3.2018.
54. Arkkitehtuurin sanakirja. 2000. Taskufacta. Helsinki: WSOY.
55. Oulun yliopisto Linnanmaalla 8/2004. Saatavissa: http://webmap.ouka.fi/photos/aph_linnanmaa_200408.htm. Hakupäivä 9.4.2018.
56. Sosiaalinen pääoma. Wikipedia. Saatavissa: https://fi.wikipedia.org/wiki/Sosiaalinen_pääoma. Hakupäivä 1.4.2018.
57. Vuorinen, Juha 2004. Siperialainen tehdas, eksymisiä ja kohtaamisia Oulun yliopistossa. Kaltio – pohjoinen kulttuurilehti. www-artikkeli. Saatavissa: <http://www.kaltio.fi/vanhat/indexdc82.html?607>. Hakupäivä 14.4.2018.
58. Casson, Hugh 1976. Old sites and new buildings: the architect's point of view. The Future of the Past – Attitudes to conservation 1147-1974. London: Trustees of the Victorian Society.
59. Ahokas, Maria 2018. Arkkitehti, Arkkitehtitoimisto Helamaa & Heiskanen Oy. Tampere. Haastateltu 7.3.2018.
60. Pietarila, Pentti 2004. Rakennusten värit ja koristetyylit. Tikkurila Paints Oy.
61. Oamk Linnanmaa –hankkeen esittely 2017. PowerPoint-esitys. Suomen Yliopistokiinteistöt Oy. Kuva: Arkkitehtitoimisto Helamaa & Heiskanen Oy.

rakennusvaiheet 1-4
valm. 1973-1980

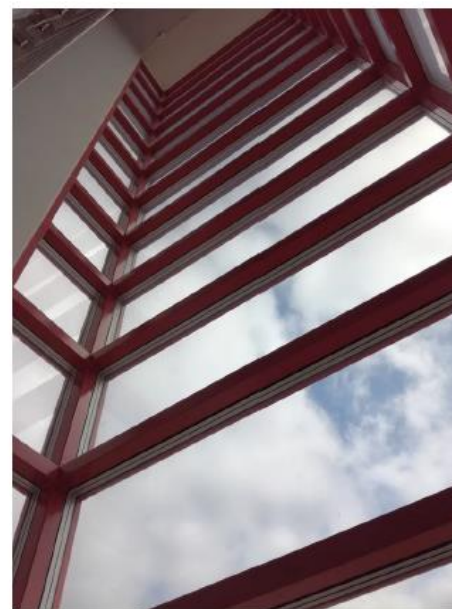
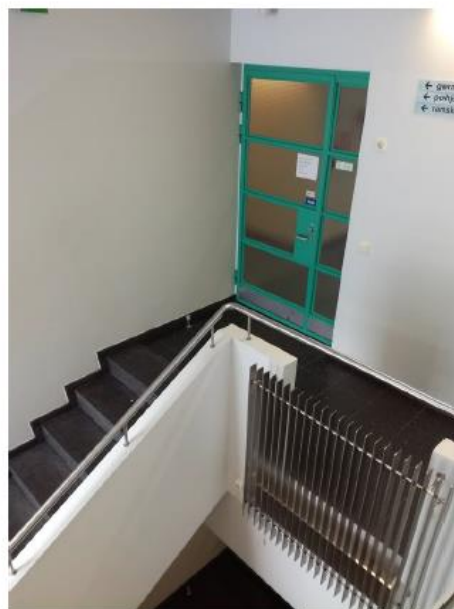
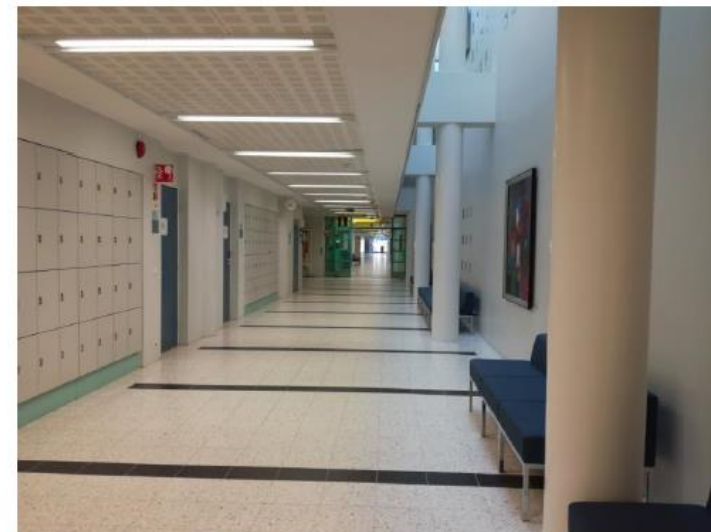
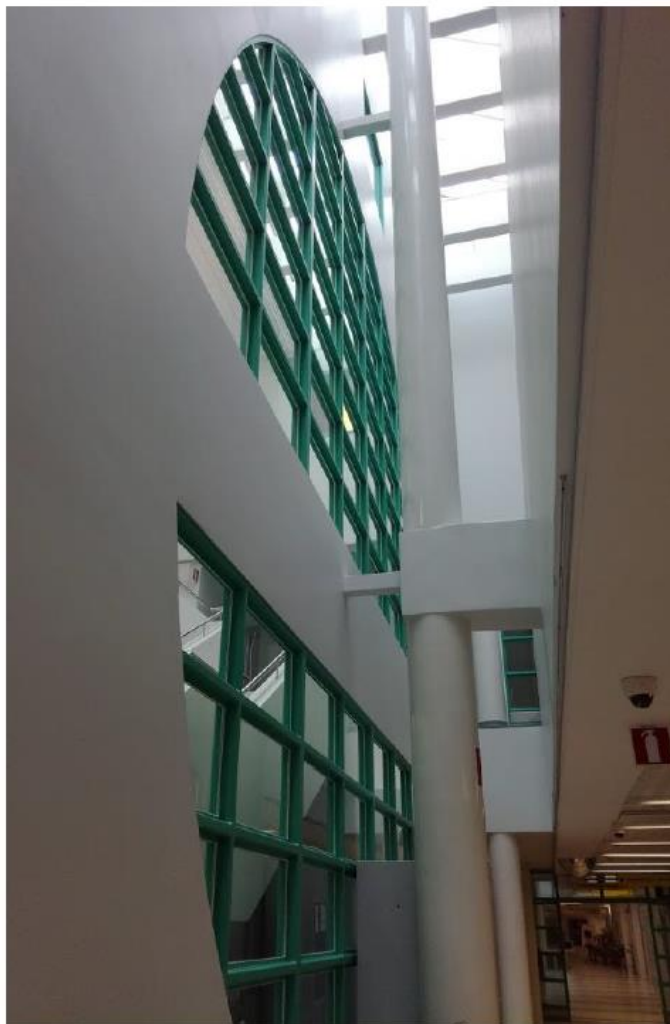
rakennusvaihe 5
valm. 1983

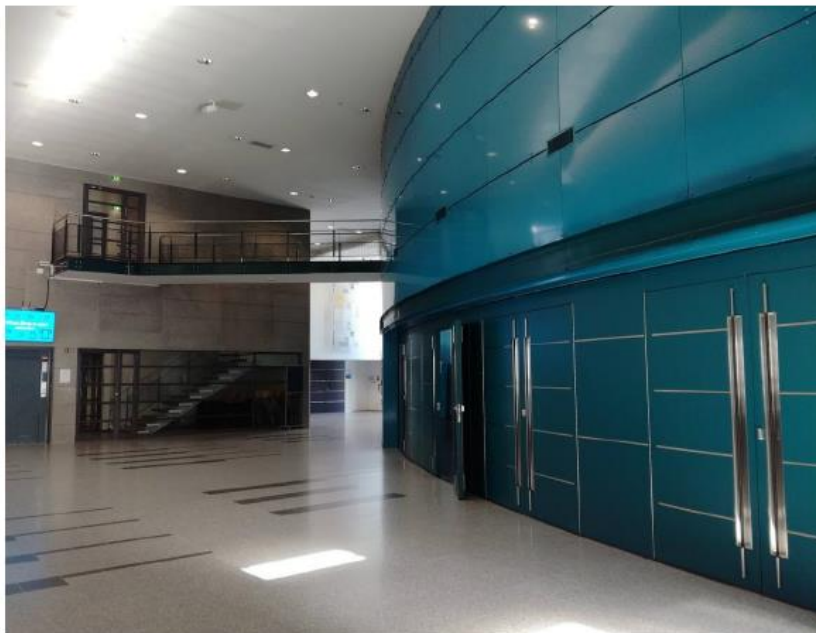
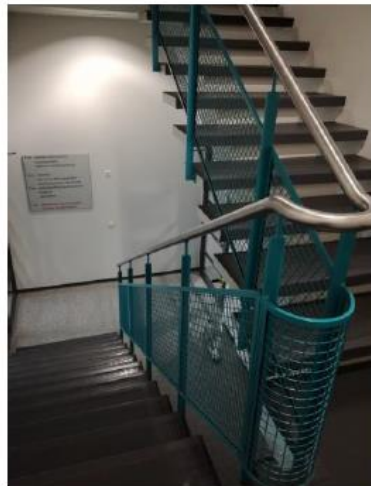
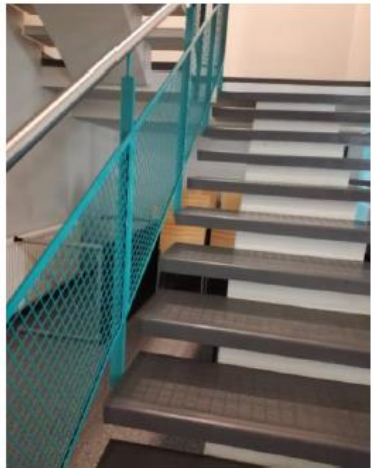
kirjasto (rv6)
valm. 1987

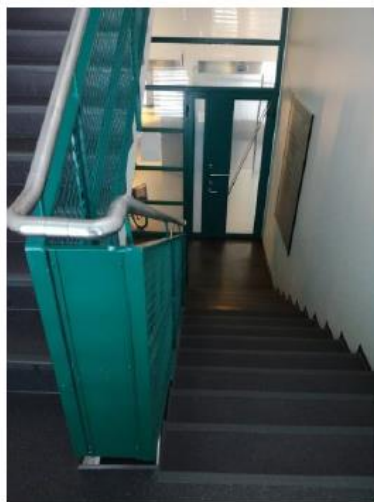
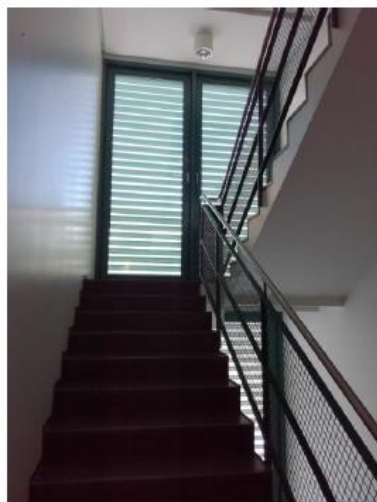
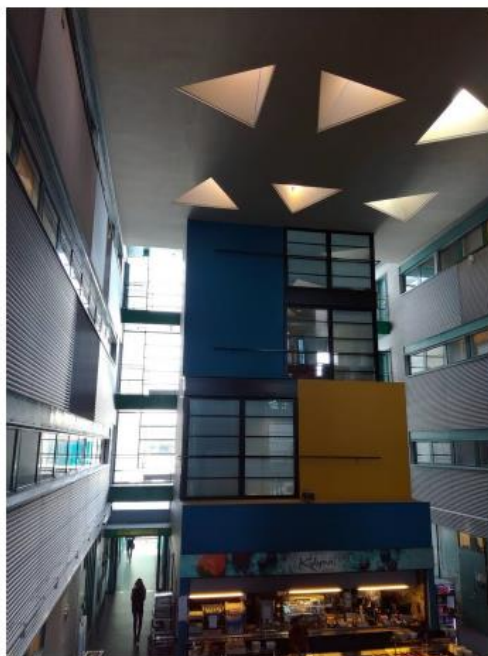
rakennusvaihe 7
valm. 1992

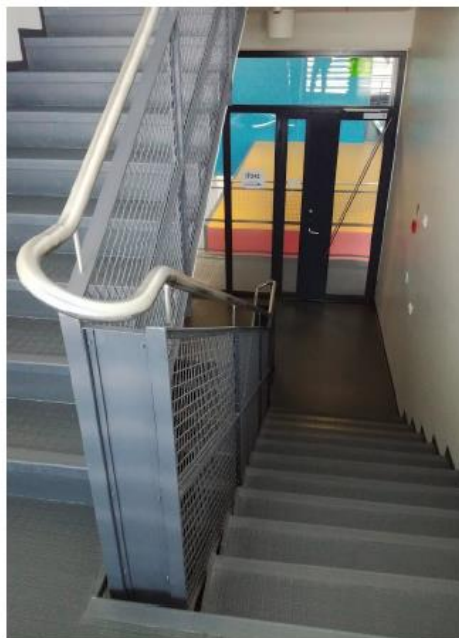
**päärakennus
(rv8)**
valm. 1998

tietotalo 1 (rv9)
valm. 2001

tietotalo 2 (rv10)
valm. 2004

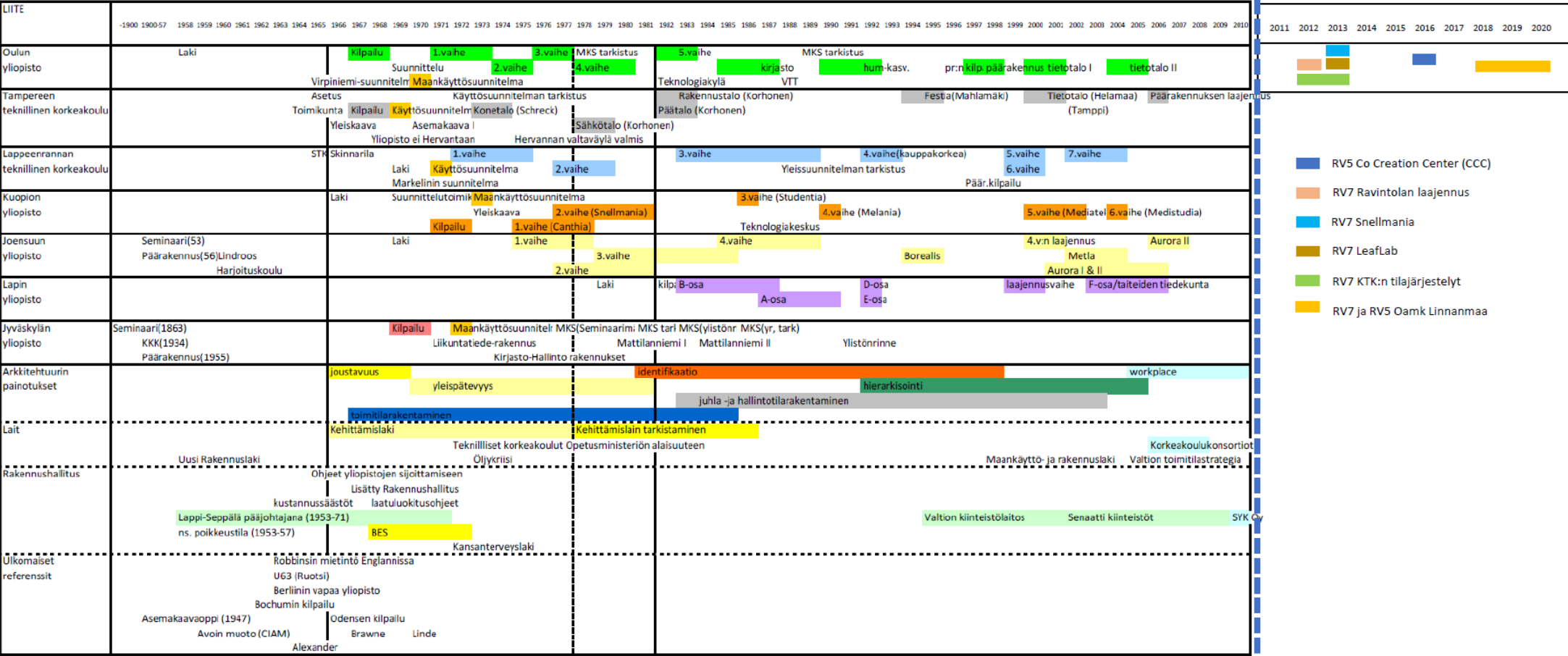

	kulttuurihistoriallinen arvo: pioneerisuus	esteettinen arvo: arkkitehtonisuus	sosiaalinen arvo: väylä	taloudellinen arvo: elementit	käyttöarvo: modulaarisuus
määritys	linnanmaan kampus oli ensimmäinen "uusista" korkeakouluista suomessa 1900-luvun lopulla, ja sen suunnitteluprosessi aikanaan ainutlaatuinen	eri aikojen suunnitteluihanteiden kerrostuminen	koko kampuksen yhdistävä julkinen tila	elementtirakenteisiin perustuva suunnittelu mahdollistaa edullisten ratkaisujen yhteensopivuuden muutosten yhteydessä	pilari-palkkijärjestelmän muodostama kantava rakenne mahdollistaa väliseinien vapaan sijoittamisen moduulilinjojen puitteissa
uhanalaisuus	historian hävittäminen ei onnistu, mutta sen havaitsemisen säilyminen rakennuksessa vaatii suunnittelijalta historian tuntemista ja keinoja säilyttää yhteys historiaan ●	aikakausittain vaihtuvat ihanteet tyylipiirteissä asettavat muutoksessa yleisen "muodin" vastaiset piirteet haavoittuvaan asemaan ●	väylä on rakennuksen toiminnan ja kulkuyhteyksien kannalta olennainen tila, sen toiminnalliset muutokset vaatisivat vahvat perusteet ●	taloudellisuuteen pohjautuvia ratkaisuja on yleensä helppo perustella, mutta rakenteiden osien ja elementtien käyttöön päättyessä ei korjausratkaisut enää välttämättä ole oikeasti taloudellisia ●	kantavien rakenteiden laaja muuttaminen ei ole useinkaan korjausrakentamisen tavoite ●

MUUTOKSEN KAMPUKSET -AIKAJANA (16, liite 1.)

LIITE 3

Täydennetty opinnäytetyön yhteydessä RV5:n ja RV7:n suurimmilla muutostyöhankeilla 2009-2020
-Maija Silvonen

Haastattelukysymyksiä Oamk Linnanmaa, pääsuunnittelu:

Minkälaista lähtötietoa Oamk Linnanmaa-hankkeessa on ollut nimenomaan ajatellen rakennussuojelullisia asioita, ja oliko ne alusta asti selkeitä ja tarkkoja?

Jos korjausrakennuskohteessa on paljon suojeltavaksi nähtäviä arvoja (vai onko niitä aina?), miten se vaikuttaa arkkitehdin työhön (hankaloituuko, helpottuuko, tuoko lisäarvoa?)

Kun on kyse korjausrakentamisen rakennussuunnittelusta, tuleeko suunnittelussa tuoda omia uusia suunnittelunäkemyksiä esiin, vai onko tärkeämpää säilyä uskollisena alkuperäisen suunnittelun visioille, vai onko ne mahdollista yhdistää?

Millä tavalla korjausrakentamisessa säilytetään yhteys rakennusajankohtaan, eli menneisyyteen ilman että rakennus tuntuu museoituvan tai että joudutaan palaamaan ajassa taaksepäin?

Mitä suunnitteluun liittyviä esimerkkejä voisi nostaa juuri tästä hankkeesta, joissa määrittelevänä tekijänä on ollut nimenomaan säilytettävyyss/suojelusasiat? Olisiko esimerkiksi tilasuunnittelua tehty eri tavalla, jos rakennuksen historia olisi toinen?

Onko rakennuksen muoto ja modulaarisuus ja alkuperäinen suunniteltu muuntojoustavuus helpottaneet korjausrakentamisen suunnittelua ja tilojen sijoittelua, eli onko alkuperäinen idea ollut toimiva?

Mitä erityisiä tyyliä määritteleviä piirteitä kyseisissä rakennusosissa (RV5 ja RV7), ja onko niitä tarpeen korostaa tai häivyttää tai muuten huomioida?

Vaikuttaako edellä mainittujen tyyliseikkojen säilyttämis/hävittämishalukkuuteen se, että tyyli-suuntauksen kauneusarvot eivät ole tällä hetkellä ”muodissa”?